

- OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
MATKAILU-, RAVITSEMIS- JA TALOUSALA

DISCOVER RUSSIA

Harjoitteluoppaan laadinta Venäjälle harjoitteluun lähteville

TEKIJÄ/T: Heini Airaksinen
Marianne Markkanen

Koulutusala Matkailu-, ravitsemis- ja talousala			
Koulutusohjelma Hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Heini Airaksinen, Marianne Markkanen			
Työn nimi Discover Russia – Harjoitteluoppaan laadinta Venäjälle harjoitteluun lähteille			
Päiväys	25.5.2015	Sivumäärä/Liitteet	55/5
Ohjaaja(t) Jorma Korhonen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu			
Tiivistelmä			
<p>Venäjä ja Suomi, pitkän yhteisen historian omaavat naapurit, joiden välit ovat edelleenkin vaihtelevat. Venäjä on Suomelle tärkeä kauppakumppani, mutta yhteistyössä olisi kehittämisen varaa. Venäjän kieli, kulttuuri ja toimintatavat ovat monelle suomalaiselle vieraita asioita, mutta niiden hallitseminen on tärkeää etenkin nykypäivän liiketoimintakulttuurissa.</p> <p>Toiminnallisen opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsittelee suomalaisen ja venäläisen kulttuurin eroja ja venäläistä liiketoimintakulttuuria. Opinnäytetyön päätuotoksena on harjoitteluopas Savonia-ammattikorkeakoulusta Venäjälle lähteille opiskelijoille. Idea opinnäytetyöhön syntyi tekijöiden oman Venäjän harjoittelun pohjalta ja raportissa on kerrottu näistä kokemuksista. Toimeksiantajana opinnäytetyölle toimii Savonia-ammattikorkeakoulu.</p> <p>Opinnäytetyön päätuotosta varten tehtiin kaksi kyselytutkimusta, joista ensimmäinen oli määrällinen kyselytutkimus Savonian ensimmäisen vuoden liiketalouden- sekä matkailu- ja ravitsemisalan opiskelijoille. Kyselyllä selvitettiin opiskelijoiden kiinnostusta lähteä Venäjälle, sekä onko heillä ennakkoluuloja Venäjää kohtaan. Kysely lähetettiin 205 opiskelijalle ja vastauksia saatiin 39 kappaletta. Vastausten määrä jäi odotettua pienemmäksi, joten saatuja tuloksia ei voida yleistää, mutta ne antoivat tarpeellista tietoa harjoitteluopasta varten. Monella ensimmäiseen kyselyyn vastanneista oli negatiivisia oletuksia Venäjää kohtaan, sekä sen poliittinen tilanne huolestutti useita vastaajista.</p> <p>Toinen kysely toteutettiin laadullisella menetelmällä ja siinä selvitettiin Venäjällä jo harjoittelussa, tai vaihtoopiskelemassa olleiden opiskelijoiden kokemuksia. Kyselylomakkeessa oli pääasiassa avoimia kysymyksiä, jotta vastaajat saivat kertoa omin sanoin kokemuksistaan Venäjällä. Kysely lähetettiin noin 20 opiskelijalle ja vastauksia saatiin 14 kappaletta, joista suurin osa oli muista korkeakouluista kuin Savoniasta. Toiseen kyselyyn vastanneilla opiskelijoilla oli pääosin positiivisia kokemuksia Venäjällä olemisesta sekä venäläisistä ihmisistä.</p> <p>Opinnäytetyö on hyödyllinen Savonia-ammattikorkeakoulun Venäjän-harjoitteluprosessin kehittämisen kannalta, sillä harjoitteluopas auttaa harjoitteluun liittyvien asioiden järjestelmissä. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös saada opiskelijat innostumaan Venäjästä ja lisäämään sinne suuntautuvaa harjoittelua. Harjoitteluopas on saatavilla sähköisessä muodossa opiskelijoiden REPPU- portaalin kansainvälisessä osiossa.</p>			
Avainsanat Harjoitteluopas, Venäjä-harjoittelu, venäläinen kulttuuri, Savonia-ammattikorkeakoulu			

Field of Study Tourism, Catering and Domestic Services			
Degree Programme Degree Programme in Hotel and Restaurant Management			
Author(s) Heini Airaksinen, Marianne Markkanen			
Title of Thesis Discover Russia - Creation of a guide to Russia for students going on an internship			
Date	25.5.2015	Pages/Appendices	55/5
Supervisor(s) Jorma Korhonen			
Client Organisation /Partners Savonia University Of Applied Sciences			
<p>Abstract</p> <p>Russia and Finland are neighbors with a long common history and they still have complicated relationships. Russia is a major business partner for Finland but cooperation between them should be developed. Russian language, culture and manners are unfamiliar for many Finnish people but it is very important to know these affairs in today's business culture.</p> <p>The theoretical framework of functional thesis reveals cultural differences between Finnish and Russian and also narrates about Russian business culture. The main output of the thesis is an internship guide which assists students who are planning to do an internship in Russia. The idea for the thesis came when the authors were doing their internship in Russia and these experiences are told in the report. The client of the thesis is Savonia University Of Applied Sciences.</p> <p>For the main output of the thesis two surveys were made. The first one was quantitative survey for the first year students who are studying Business and Administration or Tourism, Catering and Domestic Services. The survey asked about student's interest in going to Russia and if they have any prejudice towards Russia. The survey was sent to 205 students and 39 of them answered it. The amount of answers was smaller than expected so the results can't be generalized. However the answers gave necessary information for the internship guide. Many students who answered the survey have negative expectations towards Russia. The political situation of Russia also concerned many students.</p> <p>The second survey was qualitative and it asked about experiences of students who have already been in an internship or as an exchange student in Russia. Students told about their experiences in the open questions. The survey was sent to about 20 students and 14 of them answered it. Most of them were from other universities. The students have mostly positive experiences from Russia and Russian people.</p> <p>The thesis is useful because it helps developing the internship process of Russia in Savonia. The internship guide aids students to arrange necessary things before their internship in Russia. The aim of the thesis was also to increase student's knowledge about Russia and improve the internship process. The internship guide is available for students in PDF-format in Savonia's intranet.</p>			
Keywords Internship guide, Internship in Russia, Russian culture, Savonia University Of Applied Sciences			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	SUOMALAINEN JA VENÄLÄINEN KULTTUURI	7
2.1	Suomalaisen kulttuurin ominaispiirteet.....	8
2.2	Venäläisen kulttuurin ominaispiirteet	11
2.3	Kulttuuriulottuvuudet.....	14
3	VENÄLÄINEN LIIKETOIMINTA.....	20
3.1	Käyttäytyminen venäläisessä bisneskulttuurissa	20
3.2	Kaukainen ja kiehtova venäjän kieli	25
3.3	Venäläinen aikakäsitys	27
4	TAUSTA-AINEISTON KOKOAMINEN.....	29
4.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	29
4.2	Tutkimusmenetelmät.....	30
4.2.1	Määrällinen tutkimus	30
4.2.2	Laadullinen tutkimus	31
4.2.3	Tutkimuksen luotettavuus.....	32
4.3	Tutkimus 1: Kysely 1.vuoden opiskelijoille.....	33
4.4	Tutkimus 2: Kysely Venäjällä olleille opiskelijoille	38
4.5	Omat kokemukset	42
5	DISCOVER RUSSIA – OPAS VENÄJÄLLE HARJOITTELUUN LÄHTEVILLE	49
5.1	Oppaan suunnittelu	49
5.2	Oppaan toteutus	49
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	51
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT.....	53
	LIITE 1: KYSELYLOMAKE 1.....	56
	LIITE 2: KYSELYLOMAKE 2.....	59

1 JOHDANTO

Suomen ja Venäjän suhteet ovat aina olleet monimutkaiset ja ristiriitaiset. Suurella Venäjän maalla on aina ollut ja tulee olemaan suuri merkitys Suomelle ja sen kansalaisille. Venäjä on suomalaisille tärkeä kauppa- ja yhteistyökumppani ja maiden välinen yhteistyö hyödyntää molempia osapuolia. Venäjän ja Suomen välillä on värikäs historia, joka on vaikuttanut ja vaikuttaa edelleen suhtautumiseemme itäistä naapurimaatamme ja sen kansalaisia kohtaan. Vaikka Venäjän merkitys Suomelle on mittaamattoman arvokas muun muassa taloudellisesti, vielä nykypäivänäkin Venäjä on suomalaisille melko tuntematon niin kulttuurin, kuin kielen osalta. Venäjä-osaaminen avasi uusia mahdollisuuksia idän markkinoille ja syventäisi maiden välistä yhteistyötä entisestään. Tämä opinnäytetyö rakentuu näiden pohdintojen ympärille ja pyrkii selvittämään miksi Venäjä on vielä 2010-luvulla meille suomalaisille niin vieras.

Kiinnostus tähän toiminnalliseen opinnäytetyöhön lähti oman syventävän harjoittelumme pohjalta, jonka suoritimme Pietarissa, Venäjällä kesällä 2014. Olimme ensimmäisiä Venäjällä harjoittelun tehneitä matkailu- ja ravitsemisalalan opiskelijoita Savonia-ammattikorkeakoulusta, joten konkreettisen harjoitteluoppaan tekeminen Venäjälle tuntui tarpeelliselta. Ideoimme ja rajasimme opinnäytetyömme aiheen yhdessä ohjaavan opettajamme kanssa koulumme tarpeiden mukaiseksi.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Savonia-ammattikorkeakoulu, joka on yksi Suomen monipuolisimmista ammattikorkeakouluista. Savonia-ammattikorkeakoulussa on kuusi eri koulutusala, joista opiskelija voi valita suorittaako opiskelunsa päiväopiskeluna, avoimessa ammattikorkeakoulussa tai töiden ohessa. Koulutusyksiköt sijaitsevat Kuopiossa, Varkaudessa ja Iisalmessa. Savonia on aktiivisesti yhteydessä työelämään ja se kouluttaa opiskelijoistaan käytännönläheisin esimerkein alansa ammattilaisia. (Savonia 2015.)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön päätarkoituksena oli tehdä harjoitteluopas, josta on hyötyä Venäjälle lähteville harjoittelijoille. Harjoitteluoppaan suunnittelemiseksi tehtiin kaksi kyselyä, joista ensimmäinen selvittää matkailu- ja ravitsemisalalan sekä liiketalouden ensimmäisen vuoden opiskelijoiden mielenkiintoa lähteä Venäjälle harjoitteluun tai opiskelijavaihtoon. Toisessa kyselyssä Venäjällä jo olleet muiden korkeakoulujen opiskelijat kertovat omista kokemuksistaan. Työn tarkoituksena on myös tutustuttaa opiskelijoita venäläiseen kulttuuriin ja toimintatapoihin, sekä olla hyödyksi Venäjälle harjoitteluun lähteville opiskelijoille. Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu suomalaisen ja venäläisen kulttuurin ominaispiirteistä, sekä niiden vertailuista keskenään. Työssä sovelletaan myös Hofsteden kulttuuriulottuvuuksien mallia kulttuureja vertaillessa. Teoriaosuudessa käsitellään myös venäläistä liiketoimintaa ja sille ominaisia tapoja toimia, venäjän kieltä sekä havainnollistetaan venäläisen aikakäsityksen eroa suomalaiseen aikakäsitykseen.

Opinnäytetyön päätuotosta varten tavoitteenamme oli selvittää, onko opiskelijoilla mahdollisia ennakkoluuloja ja kielteisiä asenteita Venäjää kohtaan, ja mistä ne johtuvat. Tätä selvitettiin muun muassa opiskelijoille suunnatussa ensimmäisessä kyselyssä, sekä omien kokemusten ja pohdintojen kautta. Toiminnallisen osuuden päätuotoksena on opas, joka ohjeistaa Venäjälle lähteviä opiskelijoita. Oppaan on tarkoitus olla tiivis, mutta kattava tietopaketti, joka helpottaa Venäjälle lähtöä. Rajasimme opinnäytetyömme sisällysluettelon avulla, jotta saimme konkretisoitua kaiken työlle oleellisen materiaalin selkeäksi kokonaisuudeksi.

Työhön on liitetty myös omia kokemuksiamme Venäjältä ja niiden kautta on haluttu antaa Venäjästä ja siellä työskentelystä realistinen ja nykyaikainen kuva. Omat kokemukset sisältävät myös harjoittelupaikkojen esittelyt. Koko tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada opiskelijat kiinnostumaan Venäjästä ja madaltaa opiskelijoiden kynnystä lähteä sinne harjoitteluun, oppaan ja Venäjältä kerrottujen kokemusten avulla. Harjoitteluopas on saatavilla sähköisessä muodossa opiskelijoiden REPPU-portaalin kansainvälisessä osiossa.

2 SUOMALAINEN JA VENÄLÄINEN KULTTUURI

Suomalaisella ja venäläisellä kulttuurilla on omat erityispiirteensä, joita vertaamalla voidaan huomata suurimmat erot näiden maiden kulttuurien välillä. Niistä löytyy paljon eroavaisuuksia, mutta myös jotain samaa. Tässä luvussa on käsitelty ensin kulttuuria, sen ominaisuuksia ja ilmenemistä, joiden jälkeen käsitellään omissa luvuissaan molempien kulttuurien ominaispiirteitä. Lopuksi esitellään hollantilaisen professori Geert Hofsteden luoman mallin kulttuurien luokitteluista kuuden eri ulottuvuuden avulla. Työssä sovelletaan hänen ulottuvuusmalliaan myös suomalaisen ja venäläisen kulttuurin avaamiseen ja vertaillaan maiden pisteytystä eri ulottuvuusindekseillä.

Kulttuuri

Sana kulttuuri on alun perin tarkoittanut viljelyä (latinaksi cultura), mutta myöhemmin sanan merkitys on laajentunut siten, että kulttuurin voidaan ajatella tarkoittavan kaikkea ihmisen toimintaa. Kulttuurin sanotaan olevan yhteisten uskomusten, arvojen, tapojen, käytöksen ja tuotteiden järjestelmä, jota yhteisön jäsenet käyttävät vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja joka välittyy sukupolvelta toiselle oppimalla. Vieraan kulttuurin normien ymmärtäminen ja niiden mukaan toimiminen on vaikeaa, koska ihminen toimii ja ajattelee vaistomaisesti sisäistämiensä arvojen ja sääntöjen mukaisesti. Tämän vuoksi toimiminen itselle vieraan kulttuurin normien mukaisesti voidaan kokea usein jopa epämiellyttävänä. Kulttuuriryhmittymät ovat hyvin riippuvaisia maantieteellisestä ympäristöstään, sillä tavallisesti ympäristötekijät ovat määrittäneet muun muassa elinkeinot, rakennustekniikan, ruokavaliion sekä vaatetuksen. (Frisk ja Tulkki 2005, 6-7.)

Kansallisten kulttuurien sanotaan koostuvan näkyvistä ja näkymättömistä osista. Näkymätön osa kulttuuria on sen ydin, joka käsittää arvot, valtarakenteet, uskonnot, historian, asumistiheyden, ajankäsityksen sekä ihmissuhteet. Tätä osaa kulttuurista on ulkomaalaisen vaikea käsittää, vaikka asuisikin vieraassa maassa koko aikuisikänsä, koska näkymättömän osan täydellinen ymmärtäminen vaatii siihen kulttuuriin kasvamista lapsuudesta lähtien. Näkyvään osaan kulttuuria puolestaan kuuluvat erilaiset symbolit ja rituaalit, jotka vieras voi myös oppia tunnistamaan ja ottaa osaa niihin. Myös sankarit kuuluvat kulttuuriin ja ne ovat yleensä se näkyvin osa kulttuuria, sillä ne näkyvät kaikkialla. (Buuri ja Ratschinsky 2000, 29.)

Kulttuurista voidaan sanoa, että se on jatkuvasti kehittyvä, vuorovaikutuksellinen prosessi, sillä ihmisen toiminnan ja vuorovaikutuksen kehittyessä myös kulttuurit muuttuvat. Se on yhteisten tulkintojen järjestelmä, jossa saman kulttuurin edustajat tulkitsevat tietyt eleet, merkit ja symbolit aina samalla tavoin mutta niillä voi olla päinvastainen merkitys eri kulttuureissa. Esimerkiksi pään pyöritys tarkoittaa suurella osalla maailmaa kieltäytymistä, mutta joissain kulttuureissa se tarkoittaa hyväksyntää ja myöntymistä. Kulttuurien luokittelun avulla on pyritty ennustamaan ja selventämään, miten niiden eri edustajat toimivat eri tilanteissa, työelämässä ja vapaa-ajallaan. Koska ihmisen toimintaan vaikuttaa voimakkaasti myös hänen omat kokemuksensa kotikasvatuksen ja ympäröivän yh-

teiskunnan lisäksi, ei kaikkea ihmisen käyttäytymistä voida selittää hänen taustakulttuurinsa perusteella. (Frisk ja Tulkki 2005, 8, 20.)

Tunnetuimpia kulttuurien luokittelumalleja ovat esimerkiksi hollantilaisen professori Geert Hofsteden kulttuuriulottuvuuksien malli, jossa kuvataan kulttuureja ja niiden välisiä eroja ulottuvuuksien eli dimensioiden avulla. Tähän malliin palataan myöhemmin tässä työssä. Toinen merkittävä luokittelumalli on Edvard T. Hallin kulttuurien jakaminen joko korkean kontekstin (HC, High Context) tai matalan kontekstin (LC, Low Context) kulttuureihin. Tämä jaottelu perustuu kommunikaatiotapojen erotteluun ja vertailuun. Korkean kontekstin kulttuureita on perinteisesti olleet idän kulttuurit ja niille on ominaista, että sanallinen viesti ei kerro koko totuutta, vaan viestin ymmärtämiseen tarvitaan lisäksi tarkempaa kulttuurien tuntemusta. Esimerkkejä ovat kehon kielen, intonaation tai ilmeiden merkitysten tunteminen. Matalan kontekstin kulttuureille on ominaista taas viestin merkityssisällön ilmaiseminen suoraan puheessa, joten sitä ei tarvitse etsiä muista kommunikaatioelementeistä. Tällainen on hyvin tyypillistä länsimaisissa kulttuureissa. (Frisk ja Tulkki, 2005, 20–22.)

2.1 Suomalaisen kulttuurin ominaispiirteet

Suomalaisen kulttuurin, suomalaisuuden, voidaan sanoa syntyneen varsinaisesti vasta 1800-luvulla, kun suomalaisten kansallisuustunne alkoi herätä. Se on kuitenkin vuosisatojen kehityksen tulos. Kansallisuustunteen heräämiseen vaikuttivat muun muassa kansallistaiteilijoidemme Elias Lönnrotin keräämä Kalevala sekä J.L. Runebergin kansallisrunot. Valtiomies J.V. Snellmanin vaikutuksesta Suomi sai oman rahan, markan, joka oli yli 140 vuoden ajan kansallisen identiteettimme tärkeä osa. Suomi saavutti venäläisten sortoyrityksistä huolimatta itsenäisyyden 6.12.1918, jonka jälkeen maa koki sisällissodan, joka puolestaan johti sisäiseen hajaannukseen talvisodan ja jatkosodan yhdistävään vaikutukseen asti. Hävitystä sodasta huolimatta Suomi vahvisti kansallista identiteettiään ja kansalaisten yhtenäisyyttä sekä kansallistunnetta selviytymällä sotakorvauksista aiheutuneista taloudellisista rasitteista ja saamalla kesäolympialaiset Helsinkiin vuonna 1952. (Frisk ja Tulkki 2005, 30.)

Suomi oli vielä 1900-luvun puoliväliin saakka maatalousvaltainen yhteiskunta, jonka ruokatuotanto oli pitkälti omavaraista ja työtä tehtiin maata viljellen ja karjaa kasvattaen kotitiloilla. Perheet olivat silloin vielä suurperheitä, sillä samassa talossa saattoi asua useita sukupolvia ja perheen sekä suvun merkitys oli voimakas: ne muodostivat turvaverkoston sosiaaliturvajärjestelmän puuttuessa. Yhteisön etu meni yksilön edun edelle ja auktoriteetteja ei kyseenalaistettu. Kristinuskon arvoperusta muodosti ihmisten elämän arvojen pohjan ja keskinäinen kanssakäyminen oli hyvin muodollista. Yhteiskunta oli epätasa-arvoinen luokkayhteiskunta, sillä kaikilla ei ollut esimerkiksi mahdollisuutta koulutukseen. (Frisk ja Tulkki 2005, 30–31.)

1900-luvun loppupuoliskolla suomalainen yhteiskunta muuttui nopeasti teollistumiskehityksen vuoksi. Monet muuttivat maalta paremman tulevaisuuden ja elintason toivossa teollisuuskeskusten läheisyyteen ja maatilat alkoivat autioitua. Näin syntyi suuri yksineläjien ryhmä teollisuuskeskuksiin ja samalla perinteiset perhearvot menettivät merkitystään vähitellen. Uudeksi perhemalliksi muodostui niin sanottu ydinperhe, johon kuuluivat ainoastaan vanhemmat ja lapset. Yksilön etu alkoi mennä

yhteisön edun edelle ja perinteisiä auktoriteetteja alettiin kyseenalaista voimakkaasti. Uskonto sai lähinnä rituaalisen merkityksen, sillä kristinuskoon suhtauduttiin entistä varautuneemmin, se ei enää ohjannut elämää entisaikojen tavoin. Kirkossa ei käyty enää viikoittain vaan lähinnä merkittävien perhetapahtumien, kuten häiden, ristiäisten tai hautajaisten takia. (Frisk ja Tulkki 2005, 31.)

1960–70-lukujen aikana Suomen sosiaaliturvajärjestelmää kehitettiin ja näin varmistettiin perusturva, minimitoimeentulo sekä opiskelumahdollisuudet kaikille kansalaisille. Suomi siirtyi peruskoulujärjestelmään, joka takasi yhtäläiset oppimahdollisuudet kaikille taustasta tai asemasta huolimatta. Samalla yhteiskunta kehittyi tasa-arvoisemmaksi ja myös naisten aseman parantaminen huomioitiin sekä yksilön merkitys ja vapaus ovat korostuneet. Nykypäivään mennessä sukupuolten välinen tasa-arvo onkin lisääntynyt koko ajan ja miehet osallistuvat kotitöiden tekemiseen yhtä lailla kuin naisetkin ovat mukana työelämässä. Työnteolla onkin ollut suomalaisessa kulttuurissa keskeinen merkitys, mikä on peräisin luterilaisesta arvopohjastamme, jossa työntekoa on pidetty hyveenä. Ihmisten arvosta suurin osa määritellään nykyään hänen työnsä ja saavutustensa perusteella. Suomalainen kulttuuri on myös voimakkaasti kilpailua tukeva ja siihen kannustava. Suomessa on ollut vuosisatojen ajan suomenkielisen valtaväestön lisäksi kulttuurivähemmistöjä, joista suurimmat ja perinteisimmät ovat suomenruotsalaiset, saamelaiset ja romanit. Ne ovat eläneet pitkälti omissa oloissaan mutta luontevana osana kansaamme, joten Suomesta voidaan käyttää käsitettä monikulttuurinen yhteiskunta. (Frisk ja Tulkki 2005, 31–32.)

Suomalaisella kulttuurilla on melko vapaamielinen maine kansainvälisesti, sillä esimerkiksi alastomuus ei ole tabu, kuten suuressa osassa maailmaa. Suomalaisuuteen kuuluu oleellisena osana sauna ja kulttuurissamme on ihan tavallista, että naiset ja miehet saunovat samanaikaisesti. Saunaan mennään puhdistautumaan ja rentoutumaan raskaan arjen vastapainoksi, siksi siihen liittyvätkin hiljaisuus ja rauha. Monet suomalaiset käyvätkin saunassa joka viikko tai useammin. Saunaan mennään perheenjäsenten, ystävien tai liikekumppanien kanssa. (Frisk ja Tulkki 2005, 32; Infopankki 2014.)

Suomalaisia pidetään pidättyvinä, rehellisinä, suorina ja luotettavina eikä hiljaisuus keskustelutilanteessa ole häiritsevä tekijä. Kansainvälisen stereotypian mukaan suomalainen kertoo mielipiteensä suoraan ja menee suoraan asiaan, mitä ei aina pidetä kohteliaana tapana viestiä. Small talk eli lämmittelypuhe ei kuulu perinteisesti suomalaiseen kulttuuriin. Sellainen jutustelu on suomalaiselle vaikeaa ja usein jopa vastenmielistä, sillä Suomessa vältellään pinnallista seuranpitoa. Näennäinen tuttavallisuus on turhaa ja kiusallista ja tämän vuoksi toiseen tutustuminen ja uuteen asiaan sopeutuminen pyritään hoitamaan nopeasti. Tämän sosiaalisen kömpelyyden voidaan ajatella johtuvan harvasta asutuksesta ja pitkistä välimatkoista ihmisten välillä, jolloin harvemmin toisia tavatessa keskustellaan vakavasti, eikä käytetä aikaa turhaan jutusteluun. Toisen keskeyttämistä keskustelutilanteessa pidetään epäkohteliaana, joten suomalaiset kuuntelevat ensin mitä toisella on sanottavana ja puhuvat sitten itse. Ihmisten odotetaan myös olevan sanojensa mittaisia, sillä Suomessa oletetaan puhujan todella tarkoittavan sanojaan ja toimivan niiden mukaisesti. (Frisk ja Tulkki 2005, 32; Partonen 2007, 55–56; Infopankki 2014.)

Suomessa tervehditään yleensä kättelemällä, sekä tuttuja että vieraita henkilöitä mutta läheiset ystävät ja sukulaiset saattavat tervehtiä myös halaamalla. Poskisuudelmat eivät kuulu tavallisesti suomalaisen kulttuuriin. Suomessa arvostetaan rehellisyyttä ja toiselle puhuessa onkin tärkeää katsoa silmiin tai puhujaa voidaan pitää epärehellisenä tai epäluotettavana. Tunteita ei näytetä julkisesti, vaan riitatilanteet pyritään ratkaisemaan rauhallisesti keskustelemalla. Julkisella paikalla vältetään äänen korottamista, sillä sitä voidaan pitää epäkohteliaana. (Infopankki 2014.)

Suomalaiset tunnetaan sisukkuudesta, joka johtuu niin sanotusta talvisodan ihmeestä, jolloin Suomi taisteli suurta, huomattavan ylivoimaista Neuvostoliittoa vastaan yli sadan päivän ajan. Suomalainen sisu tunnetaan maailmalla ja aiheuttaa edelleenkin ihmetystä. Talvisota ja sisu kuvaavatkin hyvin suomalaista luonnetta ja kansallista omakuvaa. Muita suomalaisuutta hyvin kuvaavia arvoja on esimerkiksi ahkeruus, jonka voidaan sanoa kuuluvan vahvasti suomalaiseen omakuvaan ja myös ulkomaalaisten suomalaiskuvaan, niin aikaisemmin kuin nyt. Aleksis Kiven kansankielinen suurteos *Seitsemän veljestä* 140 vuoden takaa ilmentää suomalaisten arvomaailmaa ja on vaikuttanut varmasti suomalaisten nykypäiväisiin arvoihin. Sen niin sanotut kardinaalihyveet viisaus, rohkeus, itsehillintä, oikeudenmukaisuus sekä usko, toivo ja rakkaus ovat osana myös nykysuomalaisten arvomaailmaa. (Frisk ja Tulkki 2005, 32; Helkama 2015, 19, 33–34, 38.)

Suomalaisille tärkeitä arvoja ovat myös muun muassa tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, sillä Suomessa kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia ja ansaitsevat tasa-arvoista kohtelua. Rehellisyyttä ja lupaus-ten pitämistä pidetään myös suuressa arvossa eikä epärehellisyyttä siedetä. Rohkeus, itsekunnioitus sekä vapaus ovat nousseet suomalaisten arvomaailmassa, mikä kuvastaa yksilökeskeisyyden ja itseilmaisuarvojen jatkuvaa vahvistumista Suomessa. Täsmällisyys on tärkeä asia ja tapaamisissa odotetaan hyvissä ajoin paikalle tulemistä. Vaatimattomuus on myös osa suomalaisuutta, sillä itseään ei usein kehuta tai nosteta ryhmässä esiin. Toisen huomioon ottaminen ja kuunteleminen ovat hyvän etiketin mukaista käytöstä. (Infopankki 2014; Helkama 2015, 86.)

Suomalaisten luonnonläheisyys ja luonnon arvostaminen ilmenee luonnossa liikkumisena ja siitä nauttimisena. Luonto kuuluu vahvasti myös suomalaisten kansalliseen omakuvaan ja maisema-arvot sekä monimuotoisuuden säilyttäminen ovat suomalaisille tärkeitä asioita. (Helkama 2015, 114–115.) Suomalaisten arvostus luontoa kohtaan näkyy myös heidän harrastuksissaan, sillä moni suomalainen arvostaa suomalaisen luonnon antimia ja keräävät metsästä syksyisin paljon marjoja ja sieniä. Myös metsästyskulttuuri on Suomessa voimakasta ja rakas harrastus monille miehille ja naisille. Luonnosta nautitaan myös, usein ympärivuotisesti, suomalaisten tuhansilla kesämökeillä, jotka sijaitsevat usein kauniissa maisemissa järven tai metsän äärellä.

2.2 Venäläisen kulttuurin ominaispiirteet

Venäjä on monikansallinen maa, jonka sisällä elää yli 160 kansaa. Kaikki kansat jakautuvat neljään kieliperheeseen, joita ovat indoeurooppalainen, altailainen, kaukasialainen ja uralilainen. Johtavia uskontoja ovat Venäjällä kristinusko, joka käsittää ortodoksisuuden lisäksi myös katolilaisuuden ja luterilaisuuden, sekä islam, buddhalaisuus ja juutalaisuus. Venäjällä elää siis monen eri kulttuuriperinnön sekä uskonnon edustajia ja täten on mahdotonta puhua yhtenäisestä väestön kansanperinteestä, mutta maassa on silti yksi hallitseva kulttuuriperinne, jota kutsutaan isovenäläiseksi kansanperinteeksi. (Vihavainen 2006, 70.)

Venäjää eivät ole milloinkaan asuttaneet ainoastaan etniset venäläiset eli *russkie* – vaan sadat eri kansallisuudet, joita kutsutaan nimellä *rossijane* eli venäjänmaalaiset. Puhdasverisiä isovenäläisiä on olemassa enää ainoastaan luultavasti joillain pohjoisilla metsäalueilla, sillä he ovat sekoittuneet satoihin eri kansallisuuksiin ja rotuihin mukaan lukien suomensukuiset heimot. Venäjän federaation peruskansa ovat venäläiset ja kaikkia venäjän kansoja yhdistäviä tekijöitä ovat venäjän kieli sekä kulttuuri ja kansanperinne suurelta osin. Kun kaksi eri ei-venäläisen kansan edustajaa keskustelevat, he puhuvat yleensä venäjää ja noudattavat venäläisen kulttuuriin käyttäytymistapoja. Huolimatta siitä, että kaikilla venäläisillä on yhteinen kansallinen itsetunto, kieli ja kulttuuri, poikkeavat eri etniset ryhmät toisistaan huomattavasti. Erityisesti eron huomaa pohjois- ja etelävenäläisten välillä. Oka- ja Volga-jokien välisestä alueesta, pohjois- ja etelävenäläisten kansojen välissä, on käytetty nimitystä keskivenäläisten vyöhyke. Alueelle muodostui isovenäläinen kansa, jonka kulttuurissa yhdistyivät molempien ryhmien piirteet. (Seppänen 2002, 47; Vihavainen 2006, 70.)

Venäläisten tapa käyttäytyä poikkeaa suuresti esimerkiksi suomalaisista ja monista muista ulkomaalaisista, joten se saattaa oudoksuttaa monia ulkomaalaisia. Venäläiset ovat hyvin emotionaalisia, avoimia, suorasukaisia, vieraanvaraisia, huonosti asiansa järjestäviä, huolettomia sekä seurusteluhaluista. Palvelukulttuuri venäjällä on hyvin epäkohteliasta verrattuna esimerkiksi Suomeen, mutta tuttavilleen venäläiset osaavat olla hyvin kohteliaita ja ystävällisiä. Tämä johtuu siitä, että Venäjällä erotetaan julkinen ja yksityinen puoli selvästi toisistaan. Muodollista käyttäytymisetikettiä seurataan Venäjällä paljon vähemmän kuin monissa muissa maissa. Venäjällä ei myöskään ole tapana hymyillä tuntemattomille, mikä oudoksuttaa monia ulkomaalaisia. Hymyä käytetään vain todelliseen ilon, ystävyyden ja rakkauden ilmaisemiseen. Venäläiset poikkeavat esimerkiksi suomalaisista myös siten, että he rakastavat puhumista, eivätkä anna helposti puheenvuoroa toiselle. Toinen saatetaan keskeyttää keskustelutilanteessa, eikä siitä suututa. He ovat myös kovia kehumaan itseään ja ympärillä oleviaan, sillä kehuminen kuuluu kohteliaisuuteen ja vaatimattomuutta ei käsitetä, toisin kuin Suomessa. (Vihavainen 2006, 93–94; Buuri ja Ratschinsky 2000, 38.)

Venäläiset ovat erittäin vieraanvaraisia ja pitävätkin kylässä käymisestä ja vieraiden vastaanottamisesta suuresti. Halu juhlia ja pitää hauskaa sanotaan olevan yksi venäläisen kansaluonteen ominaispiirteistä. Häät ja hautajaiset ovat kuuluneet venäläisten tärkeimpiin juhlapäiviin jo vuosisatojen ajan. Satoja vuosia sitten molemmat kestivät useita päiviä, joskus jopa viikkoja, ja ne koostuivat

monista maagisista ja symbolisista osista. Häämenot jakautuivat kolmeen eri vaiheeseen: vihkimistä edeltävä vaihe, itse häätjuhla ja häiden jälkeinen vaihe. Häillä oli suuri merkitys sekä nuorenparin että koko suvun elämän taitekohtana, koska häät siirtyi häissä uuteen sosiaaliseen ryhmään sekä loivat uuden perheen. Häihin osallistuivat yleensä kaikki kyläläiset ja kaupungeissa kaikki lähiön asukkaat. Nykypäivänä venäläistä häätjuhlaa vietetään edelleen komeasti mutta häistä puuttuvat melkein kokonaan kosinta, kihlaus ja erilaiset morsiusmenot. Kirkollisesta avioliitosta on tullut yhä suosittumpi verrattuna esimerkiksi Neuvosto-aikoihin mutta silti suurin osa venäläisistä solmii vain siiviavioliiton. (Vihavainen 2006, 77–78, 98, 105.)

Venäläisen kulttuurin arvot on määritelty perinteisesti kolmikolla: itsevaltius, ortodoksisuus sekä kansallisuus. Nämä ovat peräisin 1830-luvulta, jolloin hallitsi keisari Nikolai I. Neuvostovallan (1922–1991) aikaiset arvot, kuten kollektiivisuus eli voimakas yhteisöllisyys ja siihen kuuluva toisten auttaminen hädän tai ongelman kohdatessa, ovat unohtuneet uusien arvojen ja aatteiden syntyessä. Aikaisemmin tärkeitä arvoja olivat olleet rehellisyys, arvokkuus, vastuullisuus, valistuneisuus, henkevyys sekä kulttuuri. Tänä päivänä venäläinen arvomaailma on kokenut suuren mullistuksen ja entisten arvojen sijaan nykypäivän venäläisen tärkein elämänohje on menestyksen moraalinen koodi. Siihen kuuluvat omanvoitonpyynti, häikäilemättömyys sekä vaatimuksien jatkuva kasvaminen ja koveneminen. Vanhat neuvostoajan perusarvot ovat unohdettuja ja arvojen suuntaus on nykyään ihanneiden ja henkisten arvojen sijasta pragmaattisissa eli aineellisissa arvoissa. (Buuri ja Ratschinsky 2000, 30; Seppänen 2014, 26–28.)

Nykypäivän venäläisistä yli puolet arvostavat eniten rahaa, terveyttä, perhettä, vanhempien yhteiskunnallista asemaa ja sukulaisuussuhteita, hyvä palkkaista työtä, menetystä ja mahdollisuutta sanoa ei. Vähiten arvostetaan sosialismin aikaisia arvoja, kuten yhteiskunnan kunnioittamista, luovaa ja mielekästä työtä, hyödyn tuottamista muille ihmisille, isänmaanrakkautta sekä – puolustamista. Heidän maailmankatsomuksensa, ymmärrys itsestään, ihmissuhteistaan ja yhteiskunnastaan ovat muuttuneet perusteellisesti siirryttäessä sosialistisesta järjestelmästä pseudokapitalistiseen järjestelmään. Myös länsimaalaistumisella ja erityisesti amerikkalaistumisella on ollut oma vaikutuksensa sekä venäläiseen kulttuuriin, että kieleen. (Seppänen 2014, 28–29.)

Kansallisvaltioissa kansallinen identiteetti muodostuu yleensä yhteisen alueen, kielen, uskonnon, etnisyyden, historian ja kulttuurin pohjalta. Venäjällä tämä kaava ei toistu, sillä se on entinen imperiumi (*Rus*) ja nykyinen federaatio (*Rossija*). Venäläisessä identiteetissä on ongelmana imperiumin perintönä oleva suuri etninen moninaisuus nykyisessä federaatiossa. Venäjän sadat eri kansallisuudet voidaan kuitenkin jakaa ainakin kolmeen eri variaatioon: pohjoiseen, eteläiseen ja keskiseen. Tämän lisäksi eri sosiaaliryhmien välillä on luokkaan, ikään ja ammattiin perustuvia suuria eroja. Kun puhutaan ”puhtaasta ja perimmäisestä” venäläisyydestä sekä virallisilla vallan symboleilla että populaarilla etnisellä symboliikalla on tärkeä rooli sen luomisessa. Virallisista vallan symboleista tärkein on kaksipäinen kotka, joka on territoriaalinen symboli ja virallisen vallan merkki. Populaarisia symboleja, jotka ovat patriarkaalisen maalaisperinteen kulttuurisia stereotyyppioita, ovat esimerkiksi kansallispuuku, venäläinen koti, ruoka, juomatavat, leipä ja suola-seremonia, sauna eli banja, karhu, koivu, laulu ja tanssi, troikka sekä matrjoshka-nukke. (Vihavainen 2006, 137–138, 141–152.)

Venäläistä kansanluonnetta kuvaa parhaiten kollektiivisuus eli yhteisöllisyys: tapa ratkaista ongelmia yhdessä ja toimia joukkona. Kollektivismin juuret ovat syvällä historiassa, jolloin varhaislaavilainen talonpoikaisto yhdisti voimansa vaaran uhatessa ja näin yhteistyön merkitys kasvoi. Vähitellen se muodostui sosiaaliseksi järjestelmäksi, talonpoikaisyhteisöksi (venäjäksi *mir*). Kollektiivisuuden ideologian kommunismin seurauksena Venäjälle syntyi kommunalka-asumismuoto, jossa vallankumouksen jälkeen annettiin rikkaiden asunnot yhteisasunnoiksi useille perheille. Tämä asumismuoto ilmentää hyvin kollektiivisuutta, yhteisöllisyyttä ja niitä löytyy Venäjältä edelleenkin. Siitä johtuu myös vähäisen yksityiselämän kunnioittaminen Venäjällä länsimaiseen kulttuuriin verrattuna, sillä lähekkäin asuttaessa kollektiivilla on ollut oikeus puuttua toisen henkilön asioihin ja neuvoa häntä. Venäläiset ovat pitäneet eurooppalaista tapaa olla puuttumatta toisen ihmisen asioihin vääränä ja välinpitämättömyytenä. Edelleenkin nykypäivänä venäläisten yksityisyyden fyysiset rajat ilmenevät heidän tavastaan sijoittua hyvin lähelle keskustelukumppania, seisomisesta lähekkäin esimerkiksi jonottaessa sekä tavasta koskettaa keskustelukumppaniaan. Nämä tavat poikkeavat suuresti esimerkiksi Länsi-Eurooppalaisesta tavasta ja yksityisyyden ”reviiristä”. (Vihavainen 2006, 114–117.)

Venäläistä arvoituksellista, avaraa sielua voidaan kuvata tietyillä kansanluonteen erityispiirteillä, jotka selkiyttävät venäläistä maailmankuvaa ulkopuolisille. Näitä piirteitä ovat emotionaalisuus, vieraanvaraisuus, äärimmäisyys, kärsivällisyys ja nöyryys, haaveileva utopisti, taikauskoinen fatalisti sekä ajan tuhleri. Venäläisen emotionaalisuus ilmenee tunne-elämän rajuna vaihteluina, sillä tunteet hallitsevat hänen käyttäytymistään, puhettaan ja asennoitumistaan ympäristöön sekä keskustelukumppaneihin. Venäläisten on sanottu olevan kyvyttömiä peittämään tunteitaan ja he ovat luonteeltaan hyvin avoimia, estottomia ja herkkiä. Avoimuus ja herkkyys ilmenevät myös herkkänahkaisuutena, sillä he ovat huonoja ottamaan kritiikkiä vastaan. (Seppänen 2002, 63–78.)

Vieraanvaraisuus on venäläiselle rakas elämänmuoto ja perinteinen tapa suhtautua ympäröivään maailmaan ja ihmisiin. Äärimmäisyys kuvaa venäläisen avaran tilan tarvetta sekä luonteen kiihkoa, sillä välillä hän menee sanoissaankin äärimmäisyyksiin. Nöyränkärsivällinen kansalainen kuvaa venäläisen sitkeyttä ja jatkuvaa mukautuvaisuutta vallanpitäjien edessä kapinaan ryhtymättä. Kärsivällisyys on aina ollut Venäjällä vallitsevan ortodoksisuuden yksi kaikkein korkeimpia ja tavoitelluimpia hyveitä. Venäläiset ovat hyvin taikauskoista kansaa ja rituaaleilla sekä ennusmerkeillä on paljon suurempi merkitys heille kuin esimerkiksi länsimaalaisille ja muille eurooppalaisille. Fatalismin ja taikauskoisuuden sanotaan kulkevan käsi kädessä, sillä venäläisten taipumusta fatalismiin käytettiin hyväksi jo neuvostoideologiassa ja kasvatuksessa. He ovat nöyrän alistuvaisia luovuttamaan omasta kohtalostaan päättämisen muille ja kuuliaisiksi käskyjen noudattamiseen. (Seppänen 2002, 93, 113, 119–121; Vihavainen 2006, 131–132.)

Venäläiselle kansanluonteelle on ominaista myös haaveksinta ja irrationaalinen pohdinta, uneksinta, jotka ovat alun perin peräisin kirjallisuudesta ja on iskostunut sukupolvien yli myös nykyvenäläiseen mieleen. Aika on venäläisille rajoittamaton luonnonvara, joka on tarkoitettu tuhlettavaksi. Venäläinen ajanlasku poikkeaa suuresti länsimaisesta ja ajan rooli venäläisessä mentaliteetissa ilmenee määrätietoisenä asioiden lykkäämisinä (Seppänen 2002, 129–131, 146–150).

Seuraavassa taulukossa on kerätty yhteenvedona edellisistä teksteistä suomalaisen ja venäläisen kulttuurin ominaispiirteitä vertailuksi ja erojen havainnollistamiseksi.

Suomalaiset	Venäläiset
➤ tasa-arvoisuus	➤ voimakas kollektiivisuus eli yhteisöllisyys
➤ vaatimaton kansa	➤ kovia kehumaan itseään ja muita
➤ pienet ydinperheet, kotoa muutetaan nuorena pois	➤ isot perheet, perheen merkitys suuri
➤ tunteita ei näytetä julkisesti	➤ hyvin emotionaalisia, äärimmäisyyksin meneviä
➤ pidättyväisiä, rehellisiä, suoria, hiljaisia	➤ avoimia, suorasukaisia, huonosti asiansa järjestäviä, huolettomia
➤ odottavat täsmällisyyttä tapaamisissa	➤ eivät kovin täsmällisiä, lykkäävät mielellään asioita
➤ keskusteluissa mennään suoraan asiaan, ei small talkia, eikä keskeytetä toista	➤ puhuvat paljon, eivät anna suunvuoroa toiselle ja saattavat keskeyttää puhujan
➤ sauna oleellinen osa kulttuuria	➤ eivät hymyile tuntemattomille mutta erittäin vieraanvaraisia
➤ arvostavat luontoa suuresti	➤ vähäiset yksityisyyden fyysiset rajat esim. keskustelutilanteessa → koskettelevat paljon

TAULUKKO 1. Suomalaiset ja venäläiset

2.3 Kulttuuriulottuvuudet

Hollantilainen professori Geert Hofstede (s.1928) on kehittänyt yhden laajimmista opeista kulttuuri-erien vaikutuksesta arvoihin työpaikalla. Hän on saanut kansainvälistä tunnustusta kehittämästään ensimmäisestä kulttuuriulottuvuuksien kansallisesta empiirisestä mallistaan. Myöhemmin hän kehitti myös kansainvälisen mallin organisaatiokulttuureista. Hän on kirjoittanut aiheesta useita kirjoja ja artikkeleja ja niitä on käännetty jopa 20 eri kielelle. Hänen tunnetuimpia kulttuuriopin teoksiaan ovat muun muassa *Culture's Consequences* (1980, uusi painos 2001) sekä *Cultures and Organizations: Software of the Mind* (1991, uusin painos 2010). Saavutustensa vuoksi Hofstedeä voidaan pitää yhtenä johtavana kulttuuritutkimuksen ja – oppien edustajana. (The Hofstede Centre 2015a.)

Hofstede erittelee kulttuurierojen ilmenemisestä tärkeimpinä osina symbolit, arvot, rituaalit ja sankarit. Kulttuurit ovat hänen mukaansa kokonaisuuksia, joiden sisäistä logiikkaa ei voida täysin ymmärtää. Hofsteden kulttuurien luokittelumalli vuodelta 1980 kuvaa kulttuureja ja niiden välisiä eroja neljän eri ulottuvuuden eli dimension avulla. Ulottuvuus on mitattavissa oleva puoli kulttuurista suhteessa muiden maiden kulttuurien vastaavaan näkökulmaan. Niiden eri puolien ryhmittely perustuu aina tilastollisiin suhteisiin, joten ne paljastuvat ainoastaan riittävän suuresta maamäärästä kerätyn tiedon perusteella. Hofsteden onnistui saada vertailukelpoista tietoa kulttuuriperustaisista arvostuk-

sista yli 50 eri maassa ja tämän ansiosta erot ja ulottuvuudet nousivat selkeästi esiin. Ulottuvuudet muodostavat kansallisten kulttuurierojen mallin, jossa kutakin maata luonnehtii eri ulottuvuuksilla saatu pistemäärä. Ulottuvuuskohtaisten pistemäärien perusteella maat voidaan empiirisesti luokitella jälkikäteen samanlaisista pistemääristä koostuviksi klustereiksi. Uusimmassa mallissa maita on 75 kappaletta ja siinä ulottuvuuksia on mitattu maissa asteikolla 0-100 niin, että jokaisella maalla on asema jokaisessa asteikossa tai indeksillä (Values and Culture 2015; Frisk ja Tulkki 2005, 20; Hofstede 1993, 32–34.)

Ulottuvuudet ovat valtaetäisyys (Power Distance PDI), epävarmuuden välttäminen (Uncertainty Avoidance UAI), maskuliinisuus vs. feminiinisyys (Masculinity versus Femininity MAS) sekä individualismi vs. kollektivismi (Individualism versus Collectivism IDV). Vuonna 1991 luokitteluun lisättiin Michael Harris Bondin tutkimukseen perustuen viides ulottuvuus eli konfutselainen dynamiikka, jota kutsutaan myös termillä pitkä aikaväli (Long Term Orientation LTO). Myöhemmin 2010-luvulla se muotoutui tutkimusten edetessä muotoon pitkä aikaväli vs. lyhyt aikaväli (Long Term Orientation versus Short Term Orientation LTO). Malliin lisättiin myös kuudes ulottuvuus 2010-luvulla perustuen Michael Minkovin analyysiin ja se nimettiin hemmottelu vs. rajoitus (Indulgence versus Restraint IND). (The Hofstede Centre 2015b.)

Valtaetäisyys kuvaa vallan käyttöä ja jakautumista sekä auktoriteetteihin suhtautumista eri maissa. Maissa, joissa on suuri valtaetäisyys, on eriarvoisuus yhteiskunnan toimijoiden välillä luonnollista ja hyväksyttävää. Tällaiset yhteiskunnat ovat tavallisesti hierarkkisia ja muodollisia, sillä päätöksenteko on autoritaarista eli keskitettyä ja yleensä vain harvojen vallassa. Näissä maissa yhteiskunnan valtarakenteet ilmenevät myös selkeinä valtaeroina miesten ja naisten sekä vanhempien ja lasten välillä. Pienen valtaetäisyyden maissa taas on pyrkimyksenä mahdollisimman suureen tasa-arvoon perheessä sekä eri yhteiskuntaryhmien välillä. Tällöin päätösvaltaa organisaatioissa jaetaan myös alemmille tasoille ja kasvatus kouluissa on vapaamuotoisempaa. Valtaetäisyys pisteytyy korkeimmalle Aasian-, Amerikan- ja Latino-maissa, kun taas matalammalle sijoittuvat Anglo- ja Germaaniset maat (Hofstede s.a; Frisk ja Tulkki 2005, 20.)

Epävarmuuden välttäminen kuvaa kulttuurin edustajan käyttäytymistä epävarmoissa tilanteissa, kuten työttömyyden uhatessa. Suuren epävarmuuden ja turvattomuuden tunteen on todettu aiheuttavan ahdistuneisuutta ja niissä kulttuureissa, joissa epävarmuuden sietokyky on vähäistä, on laadittu tarkkoja säädöksiä ja toimintamalleja avuksi yllättäviin tilanteisiin. Maissa, joissa epävarmuutta siedetään hyvin ja on hyvä sosiaaliturva, yksilöille on annettu suuri toimintavapaus tehdä parhaaksi katsomallaan tavalla. Lisäksi perheen ja suvun muodostamalla turvaverkolla saattaa olla epävarmuuden sietokykyä lisäävä merkitys, kuten esimerkiksi monissa aasialaisissa kulttuureissa. Korkeimmalle tällä indeksillä sijoittuvat Japani, latinot sekä saksaa puhuvat maat. Matalammalle sijoittuvat Pohjolan maat, Anglo- sekä kiinalaisen kulttuurin maat. (Hofstede s.a; Frisk ja Tulkki 2005, 20.)

Maskuliinisuudella viitataan kulttuurin yhteydessä ominaisuuksiin, jotka liitetään tavallisesti miessukupuoleen. Näitä arvoja ja ominaisuuksia ovat esimerkiksi menestyminen, kilpailu, suorittaminen sekä rahan ansaitseminen ja korkea asema. Maskuliinisuuden vastakohtana ovat feminiiniset kulttuurit, joissa arvostetaan perinteisesti naissukupuoleen liittyviä arvoja ja ominaisuuksia. Vaatimattomuus, toisista huolehtiminen ovat tärkeitä arvoja mutta menestyminen ei ole niinkään keskeinen asia. Tämä ulottuvuus on ainoa, jossa ilmeni johdonmukaista eroavaisuutta naisten ja miesten pistemäärissä tutkittaessa maakohtaisia eroja. Muissa kolmessa alkuperäisessä ulottuvuudessa ei ollut johdonmukaisia eroja naisten ja miesten vastauksissa. Maskuliinisuus on korkeinta Japanissa, Euroopassa esimerkiksi Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä sekä joissain Anglo-maissa. Matalinta se on Pohjoismaissa, Alankomaissa sekä kohtuullisen matalaa joissain Latino- ja Aasian maissa kuten Ranskassa, Espanjassa ja Thaimaassa. (Hofstede s.a; Frisk ja Tulkki 2005, 21; Hofstede 1993, 121.)

Individualistiset eli yksilölliset kulttuurit korostavat oman edun ja arvon asettamista muiden edelle sekä yksilöllistä päätöksentekoa. Asioita ajatellaan minä-muodossa jo lapsesta saakka. Yksilöllisten kulttuurien perherakenne on hyvin suppea, siihen kuuluu usein vaan ydinperhe vanhempineen ja sisaruksineen. Sukulaiset asuvat usein muualla ja heitä nähdään harvemmin. Lasten kasvatuksen periaatteena on, että lapsi oppii seisomaan omilla jaloillaan ja lähtee kotoa heti pois, kun on siihen valmis. Tällöin usein etäännyttään helposti perheestä, koska ei olla niin riippuvaisia mistään ryhmästä. Yhden hengen taloudet ovat hyvin tavallisia tässä kulttuurissa ja sosiaaliseen turvaverkoston kuuluvat usein myös ystävät (Frisk ja Tulkki 2005, 7, 21; Hofstede 1993, 78.)

Kollektiivisissa eli ryhmäkulttuureissa kuuluminen johonkin sosiaaliseen verkostoon tai ryhmään muokkaa yksilön identiteettiä ja näiden ryhmien etu menee yksilön oman edun ja toiveiden edelle. Ihmisellä on luonnollinen tarve kuulua johonkin sosiaaliseen ryhmittymään ja saada kokea niissä hyväksynnän ja arvotuksen tunteita. Kollektiivisissa kulttuureissa haetaan hyväksyntää ja arvostusta perheen sisältä, sillä perheen etu menee tällöin yksilön oman edun edelle ja perhe toimii tällöin myös sosiaalisena turvakenttänä. Käsite perhe on kollektiivisissa kulttuureissa erittäin laaja, sillä se käsittää lähisuvun lisäksi kaukaisempiakin sukulaisia, kuten pikkuserkut. Nykyaikaistumisen oletetaan kääntävän kollektivistiset yhteisöt individualistisiksi yhteisöiksi taloudellisten vaihtelujen ja kehittyneen vaurauden lisäksi. Köyhyys sen sijaan voi johtaa kollektivismiin. Individualismia esiintyy pääasiassa länsimaissa, kun taas kollektivismia vähemmän kehittyneissä sekä Idän maissa mutta Japani sijoittuu tässä ulottuvuuden keskivaiheille (Hofstede s.a; Frisk ja Tulkki 2005, 7, 21; Values and Culture 2015.)

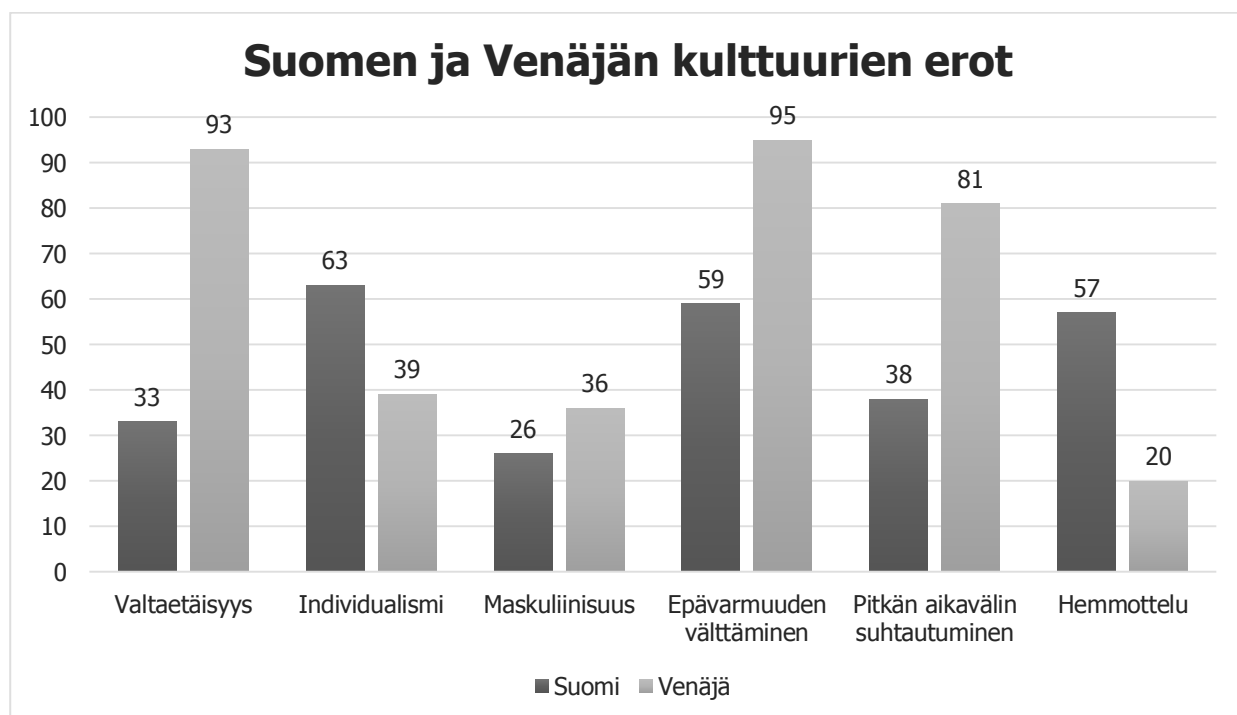
Viides ulottuvuus eli konfutselainen dynamiikka kuvaa pitkän aikavälin ja lyhyen aikavälin näkemystä elämässä. Sitä tutkiessa löytyi arvoja, jotka voidaan yhdistää tietyille alueille. Nämä arvot voidaan sanoa olevan peräisin kiinalaisen älymystön edustajan Konfutsen opetuksista vuodelta 500 eKr. Pitkän aikavälin suuntautumista painottavat alueet koostuvat arvoista, joita ovat peräänantamattomuus, säästäväisyys, häpeän tunne sekä ihmissuhteiden järjestymisen aseman pohjalta ja sen järjestyksen noudattaminen. Ne suuntautuvat pääasiassa tulevaisuuteen ja ovat dynaamisempia. Vastaavasti lyhyen aikavälin alueilla arvoja ovat henkilökohtainen vakaus ja pysyvyys, perinteen kunnioittaminen, kasvojen suojeleminen sekä tervehdysiin, suosionosoituksiin ja lahjoihin vastaaminen.

Nämä arvot suuntautuvat enemmän menneisyyteen ja nykyisyyteen ja ovat staattisempia. Pitkän aikavälin näkemys on korkeinta Itä-Aasiassa, kohtuullista Itä- ja Länsi-Euroopassa sekä matalinta Anglo- ja muslimi-maissa, Latinalaisessa Amerikassa sekä Afrikassa (Hofstede s.a; Hofstede 1993, 238–241.)

Kuudennen ulottuvuuden hemmottelua esiintyy yhteiskunnissa, jotka sallivat normaalien ja luonnollisten ihmisviettien mielihyvän suhteellisesti vapaasti ja niiden liittymistä elämästä nauttimiseen ja hauskanpitoon. Hemmottelu pisteytyy korkeimmalle Latinalaisessa Amerikassa, osassa Afrikkaa, Anglo-maissa ja Pohjois-Euroopassa. Rajoitusta esiintyy yhteiskunnissa, jotka vaimentavat mielihyvän tarpeet ja valvovat sitä tiukkojen, sosiaalisten normien avulla. Se pisteytyy korkeimmalle Itä-Aasiassa, Itä-Euroopassa ja muslimi-maissa. (Hofstede s.a.)

Suomalaisen ja venäläisen kulttuurin erot Hofsteden mallin mukaan

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään suomalaista ja venäläistä kulttuuria, joiden eroja pystytään erittelemään esimerkiksi Hofsteden kulttuuriulottuvuuksien mallin mukaisesti. Mallin luokittelu on vain suuntaa antava, se kertoo, että kyseinen ominaisuus on tyypillinen kansalliselle kulttuurille, eikä tarkoita välttämättä, että jokainen kyseisen kulttuurin edustaja käyttäytyy niin (Parikka 2007, 19). Kuvioon 1 on koottu näiden kahden maan kulttuurillisia eroja Hofsteden mallin kuuden eri ulottuvuuden mukaisesti.

KUVIO 1. Suomen ja Venäjän kulttuurillisten ominaisuuksien vertailua (The Hofstede Centre 2015c).

Suurimmat erot Suomen ja Venäjän välillä ovat indekseillä valtaetäisyys ja pitkän aikavälin suhtautuminen. Suomessa valtaetäisyyden arvo on vain 33, kun taas Venäjällä vastaava arvo on 93. Suomessa valtaetäisyyden lukema on yksi Euroopan matalimmista, eli valtaan liittyvää epäoikeudenmukaisuutta siedetään todella huonosti. Matala valtaetäisyys Suomessa selittyy seuraavilla suomalais-

suuden ominaisuuksilla: itsenäisyys, hierarkia vain mukavuussyistä, tasa-arvo, helposti lähestyttävät esimiehet, johtajien valmennus, johtamisen helpottaminen ja valtuuttaminen. Suomessa valta on hajautettua, sillä johtajat luottavat tiimiensä jäsenten osaamiseen ja työntekijät kokevat tulevansa kuulluiksi. Johtajiin suhtautuminen on vapaamuotoista ja puhutellessa käytetään etunimiä. Venäjällä taas vallan ajatellaan sijaitsevan hyvän ja pahan välisen valinnan yläpuolella ja venäläiseen oma-kuvaan kuuluva käsitys ”nöyränkärshivä sitkeä patriootti” kuvastaa hyvin vallan epätasaista jakautumista ja siihen kohtaloon alistumista. Valtaan suhtaudutaan yleensä hyvin kielteisesti ja siihen ei luoteta, eikä siltä odoteta apua. (Parikka 2007, 20–23; The Hofstede Centre 2015c.)

Pitkän aikavälin suhtautuminen tai niin sanottu ”pitkä aikajänne” kuvaa maiden aikakäsitystä ja kertoo, kuinka jokaisen yhteiskunnan täytyy ylläpitää joitain yhdyssiteitä sen omaan menneisyyteen, samaan aikaan kun käsittelee nykyisiä ja tulevaisuuden haasteita. Suomen sijoitus kyseisellä indeksillä on 38 ja se kuuluu pitkäjänteisiin kulttuureihin. Suomessa ollaan hyvin säästäväisiä, sitkeitä ja sopeudutaan hyvin muuttuviin olosuhteisiin. Venäjän vastaava lukema on melko korkea 81 ja se on erittäin lyhytjänteinen kulttuuri, sillä siellä ollaan erittäin kyvyttömiä katsomaan pitkälle tulevaisuuteen ja säästäväisyyteen, tulosten odotetaan olevan nopeita ja kasvojen säilyttäminen on erittäin tärkeää. (Parikka 2007, 55; The Hofstede Centre 2015c; Hofstede s.a.)

Individualismi on Suomessa yleistä ja siksi Suomi (63) sijoittuu Venäjää (39) korkeammalle sillä indeksillä. Suomessa yksilöiden oletetaan pitävän huolta itsestään ja lähiperheestään ja johtaminen on yksilöiden johtamista. Venäjä on erittäin kollektiivinen maa ja voimakas yhteisöllisyyden henki ja yhteisön etu menee yksilön edun edelle. Maskuliinisuus puolestaan on Venäjällä korkeampaa kuin Suomessa, ero ei kuitenkaan ole muihin indekseihin verrattuna kovin suuri, sillä Suomessa se on 26 ja Venäjällä 36. Tämä selittyy sillä, että maskuliinisiin arvoihin kuuluvat rahan ja menestyksen arvostus, niin sanotut ”kovat arvot” ovat yleisiä Venäjällä mutta samaan aikaan feminiiniset arvot, kuten ihmishuhdeverkoston tärkeys ja tunteellisuuden hyväksyminen molempien sukupuolten ominaisuuksiksi, pehmentävät venäläistä arvomaailmaa. Venäjä sijoittuukin tällä indeksillä melko keskivaiheille, kun taas Suomi on hyvin feminiininen maa alhaisella sijoituksellaan. (Parikka 2007, 28, 40–42; The Hofstede Centre 2015c.)

Epävarmuuden välttelyllä on myös melko suurta eroa Suomen ja Venäjän kulttuurien välillä, sillä Suomen lukema on 59 ja puolestaan Venäjällä on 95. Suomi sijoittuu akselilla melko keskivaiheille, mikä kertoo siitä, että Suomessa siedetään kohtalaisesti epävarmuuden tunnetta ja sääntöjä tarvitaan. Suomalaiset ovat tarkkoja, täsmällisiä ja kiireisiä, sillä aika on rahaa ja he tekevät kovasti töitä. Venäjä sijoittuu tällä indeksillä todella korkealle, sillä sen lukema (95) on lähellä maksimiarvoa (100). Tämä selittyy sillä, että venäläiset välttelevät voimakkaasti epävarmuutta, vierautta, moniselitteisyyttä ja tuntemattomia tilanteita. Esimerkiksi moniselitteisyyden välttely ilmenee paljon voimakkaammin kuin Suomessa. Epävarmuutta voimakkaasti välttelevissä kulttuureissa kaivataan jäsentyneitä organisaatioita sekä suhteita, joiden tapahtumat ovat selkeästi ennustettavissa ja pyritään näin välttämään moniselitteisiä tilanteita. Riskialtis käyttäytyminen on sen sijaan ominaista venäläisille, sillä entuudestaan tutut riskit hyväksytään mutta uusia riskejä ja moniselitteisiä tilanteita kammoksutaan. (Parikka 2007, 45; The Hofstede Centre 2015c.)

Viimeisin ja tuorein indeksi hemmottelu kuvaa sitä, kuinka myöten antavia tai hillittyjä kulttuureissa ollaan halujen ja mielitekojen edessä. Suomen sijoitus (57) on paljon korkeampi kuin Venäjän (20) ja tämä kertoo siitä, että Suomi on hyvin myöten antava, hemmotteluun taipuva maa. Suomalaiset omaavat positiivisen elämänasenteen ja ovat taipuvaisia optimismiin. Vapaa-ajan merkitys on heille korkeampi kuin mahdollisuus saada käyttää rahaa, kuten he haluavat sekä halujen ja mielitekojen ymmärtäminen yhdistetään hauskanpitoon ja elämästä nauttimiseen. Venäläinen hillitty, maltillinen kansanluonne kuvaa hyvin maan sijoittumista matalalle tällä indeksillä. Tällaisille kulttuureille on tyyppistä kyynisyys ja pessimistisyys. Niissä ei painoteta paljoa vapaa-aikaa ja mielihyvän tarpeiden ohjausta ja ihmisten teot ovat sosiaalisten normien hillitsemiä sekä ajatellaan, että itsensä hemmottelu olisi väärin. (The Hofstede Centre 2015c, d.)

Pääasiassa Suomen ja Venäjän kulttuurien välillä on suuria eroja näillä eri ulottuvuuksilla ja tämä malli auttaa suomalaisia ymmärtämään paremmin venäläisiä ja heidän kulttuuriaan, miksi he tekevät joitain asioita kuten tekevät ja samalla se kertoo myös meille suomalaisille paljon selityksiä omasta kulttuuristamme ja tavoistamme. Siitä on apua myös liiketoimintakulttuurissa, sillä mallin ulottuvuuksien avulla pystyy selittämään eri maiden johtamiskulttuuria ja työnteon moraalia sekä käyttäytymistä bisneskulttuurissa. Tällä mallilla on helppo selittää ja vertailla eroja eri maiden välillä, siksi se onkin yksi maailman tunnetuimpia ja käytetyimpiä kulttuuriluokittelun malleja.

3 VENÄLÄINEN LIIKETOIMINTA

Jokaisessa maassa on tietynlaiset arvot, normit ja elämäntavat, jotka muodostavan maalle ominaisen kulttuurin. Vieraan kulttuurin tunteminen ja kunnioitus on onnistuneen kansainvälisen kaupankäynnin elinehto. Kansainvälisyys ja länsimaisen kulttuurin mukanaan tuomat piirteet näkyvät jo myös venäläisessä yrityskulttuurissa. Venäläisten tapojen tunteminen ja etenkin venäjän kielen taito lisää kilpailuetua huomattavasti Venäjän markkinoilla. Johtajakeskeinen yrityskulttuuri on venäläisen työkulttuurin ominaispiirre. Johtaja tekee päätökset ja toimii auktoriteettina, jota alaiset suuresti kunnioittavat. Henkilökohtaiset suhteet, verkostot ja liikelahjat ovat venäläisen kaupankäynnin edellytys. Venäläiset tapaavat ja keskustelevat mieluummin kasvotusten, kuin sähköpostin välityksellä. (Yrityssuomi 2013; Mikluha 1998, 7.)

Venäläisten ja suomalaisten väliseen liiketoimintaan vaikuttaa paljon myös täysin erilainen käsitys ajasta. Venäläiset aikataulut muuttuvat lähes poikkeuksetta, eivätkä sovitut tapaamiset ala aina niin tarkasti, kuin mihin Suomessa on totuttu. Toimimiseen venäläisten kanssa tarvitaan kielitaidon lisäksi kulttuurin ja tapojen tuntemusta, jotta voidaan ymmärtää mikä on venäläisille ominainen tapa kommunikoida ja käyttäytyä. Tässä luvussa on käsitelty yleisimpiä Venäjän ja Suomen väliseen liiketoimintaan vaikuttavia tekijöitä ja pyritty avaamaan molemmille työkulttuureille ominaisia piirteitä. Suomalaiset ja venäläiset on esitelty tekstissä stereotypiamaisesti, jotta kulttuureille ominaiset piirteet tulevat selkeämmin esille. Vieraan kulttuurin kanssa toimiessa tulee siis ottaa aina yksilölliset erot huomioon, eikä tule asettua liikaa stereotyyppien vangiksi.

3.1 Käyttäytyminen venäläisessä bisneskulttuurissa

Venäläisessä ja suomalaisessa liiketoimintakulttuurissa on eroavaisuuksia, jotka on hyvä tiedostaa etenkin yritysmaailmassa. Niin venäläisille kuin suomalaisille työpaikalla on rahan lisäksi myös tärkeä sosiaalinen merkitys. Venäläiset eivät erota työtä niin tarkasti muusta elämästä kuin esimerkiksi länsieurooppalaiset, vaan usein he viettävät paljon myös vapaa-aikaansa työtovereidensa kanssa. ROMIR -tutkimuskeskuksen tekemän kyselyn mukaan venäläiset pitävät työtä heti perheen jälkeen tärkeimpänä elämänarvona. Työpaikka nousi jopa ystäviä tärkeämmäksi arvoksi. (Peussa, Rissanen, Söderholm, Nilkku & Terjajeva 2005, 111.)

Venäjällä tilaisuudet ja erilaiset liiketapaamiset alkavat harvoin sovittuna aikana, mutta ulkomaalaisilta venäläiset kuitenkin odottavat täsmällisyyttä, joten on kohteliasta olla ajoissa paikalla. Venäläisten kanssa toimiminen vaatii kärsivällisyyttä ja joustavuutta, sillä suunnitelmat ja sopimukset eivät välttämättä mene aina niin kuin alun perin on sovittu. (Vihavainen 2006, 134.)

Venäläisissä liikesuhteissa luottamus kauppakumppaneiden välillä on tärkeää. Henkilökohtaisilla suhteilla on kaupankäynnissä Venäjällä usein suurempi rooli, kuin esimerkiksi mihin Suomessa on totuttu. Ulkomaalaisella tulee olla runsaasti aikaa rakentaa luottamus kauppakumppanin välille, johon kaikki kaupankäynti lopulta perustuu. Venäläiseen liikesuhteeseen kuuluu paljon muutakin kuin neu-

vottelut. Tässä kohtaa tyypillinen suomalainen ajattelisi, että venäläiset neuvottelut pitävät sisällään reilusti vodkaa ja maljapuheita. Viinankäyttö erilaisissa neuvotteluissa ja työtapaamisissa on onneksi jäänyt pois, eikä se kuulu enää nykypäivän liiketapaamisiin. Keskinäinen luottamus on siis avainasemassa venäläisessä liiketoimintakulttuurissa, johon kuuluvat myös erilaiset ”pikku palvelukset”. Nämä eivät tarkoita lahjuksia, vaan liikekumppanille tehtäviä pieniä tekoja, jolla pyritään edistämään kaupankäyntiä. Tällainen teko voi olla esimerkiksi lomamökin varaaminen venäläiselle Suomesta, jos se olisi muuten esimerkiksi puutteellisesta kielitaidosta johtuen ollut venäläiselle hankalaa. Tunnetusti vieraanvaraisena kansana venäläiset pitävät suuressa arvossa tällaisia tekoja ja mahdollisesti vastapalveluksena ulkomaalainen voi saada hyvät kaupat. (Nurminen 2013a.)

Erityisesti Venäjällä liikelahjoilla on suuri merkitys, joka vaikuttaa merkittävästi kaupantekoon. Ennen lahjan antamista tulee kuitenkin tietää tarkasti niihin kuuluvat kulttuurisidonnaiset säännöt ja käytännöt. Liikelahjat eivät ole kaikkialla maailmassa samankaltaisia, vaan eri lahjoilla saattaa olla hyvinkin erilainen merkitys. Kansainvälinen kilpailu on kovaa ja pienetkin yksityiskohdat kaupankäynnissä tulee ottaa huomioon. Siksi on tärkeää tutustua ennakolta vieraan kulttuurin käytäntöihin, ettei vahingossa hyvällä tarkoitetulla lahjalla saada negatiivista vaikutusta aikaan. Lahjan saajan tulee ymmärtää liikelahjan tarkoitus oikein, eikä lahja saa loukata maan tapoja tai olla muuten hyvän maun vastainen. (Mikluha 2000, 5-16.)

Liikelahjojen antamisen ajankohta tulee olla oikea ja sopiva. Lahjoja annetaan vasta sitten kun asioissa on edistytty tai ollaan lähdössä pois. Ensin on tärkeää ansaita luottamus ja luoda liikesuhde, jotta voidaan antaa liikelahja ikään kuin ystävyuden merkiksi. Venäjällä liikelahjat saattavat joskus olla suuriakin, mieluiten kuitenkin annetaan lahjoja liian paljon kuin liian vähän. Venäläiset odottavat, että ulkomaalainen vieras jättää pienen lahjan lähtiessään maasta. Tämä toimii kiitoksina isännille vierailusta, joka on kohdistunut esimerkiksi venäläiseen yritykseen. Myönteisesti sujuneen liiketapaamisen päätökseksi voidaan antaa esimerkiksi suomalaisten yritysten valmistamia herkkuja, kuten Fazerin suklaata. Venäläiset arvostavat suomalaisia tuotteita ja etenkin suomalaista muotoilua, joka voi myös olla hyvä idea liikelahjaksi. Perinteisesti Venäjällä ei anneta lahjaksi mitään keltaista, sillä keltainen väri yhdistetään usein pettämiseen. Liikelahjakriteerit sopivista ja sopimattomista liikelahjoista ovat Venäjällä melkein samanlaiset kuin muuallakin Euroopassa. Venäjälle liikelahjoja viettäessä kannattaa kuitenkin ottaa huomioon tiukat tullirajoitukset. (Mikluha 2000, 132–134.)

Johtaminen

Venäläisessä työyhteisössä johtajalla on suuri vastuu ja merkitys. Alaiset kunnioittavat johtajaansa, eivätkä he välttämättä uskalla tuoda omia mielipiteitään julki, sillä johtajan päätös katsotaan aina parhaaksi. Johtaja tekee päätökset itsenäisesti, ilman että hän keskustelee asioista ensiksi alaistensa kanssa. Nykypäivänä monet venäläiset yritysjohtajat ovat jo omaksuneet länsimaisen kulttuurin tavon johtaa, joten johtajan auktoriteettinen asema riippuu paljon yrityksestä ja siellä vallitsevista normeista.

Virallisissa tapaamisissa Venäjällä noudatetaan tiukkoja, protokollan mukaisia sääntöjä. Spontaaniisuudesta ei pidetä, sen venäläiset kokevat hyökkävänä ja tarkoituksena olla jotakin ennalta sovitua vastaan. Etikettiä noudatetaan tarkasti ja teitittelyllä korostetaan vastapuolen arvostamista. Suomalaiset ovat paljon venäläisiä joustavampia neuvotteluissa ja virallisissa tilanteissa. Venäläiset pitäytyvät asiassa ja he odottavat tarkkoja päätöksiä, sillä kompromissi on Venäjällä heikkouden merkki. (Peussa ym. 2005, 111; Mikluha 1996, 224–226.)

Perinteisesti venäläiset ovat suhtautuneet uusiin asioihin pienellä varauksella, koska muutokset on yhdistetty yleensä epäonneen tai vaikeuksiin. Venäjällä kaikki muutokset tapahtuvat hyvin hitaasti, sillä pysyvyyttä arvostetaan ja uusia asioita usein vierastetaan. Sopimuksia ja säännöksiä ei noudateta yhtä tarkasti kuin länsimaissa. Venäläiset luottavat enemmän henkilöön itse ja hänen motivaatioonsa asian toteutumiseksi, kuin allekirjoitettuihin papereihin. (Mikluha 1996, 226.)

Venäläinen työmentaliteetti

Venäläinen työkuulttuuri on edelleenkin melko johtajakeskeistä, mutta nykyään päätöksiä tehdään myös organisaation alemmilla tasoilla. Venäläiset ovat hyviä työskentelemään ryhmässä, mutta itsenäinen työskentely ja vastuunkantaminen ovat heille haastavaa. Suomalaisessa työelämässä painotetaan teknillistä ja taloudellista osaamista, kun taas Venäjällä arvostetaan enemmän humanisia taitoja. Työyhteisöissä Venäjällä on paljon vapaampi työilmapiiri, kuin Suomessa. Useissa venäläisissä työpaikoissa kännykkää saa käyttää vapaasti työpäivän aikana, eikä työaikoja noudateta niin täsmällisesti kuin länsimaalaisissa kulttuureissa. Venäjällä työkavereiden kanssa vietetään paljon vapaa-aikaa ja syntymäpäiviä juhlistetaan työkavereiden toimesta kakun ja samppanjan kera. (Mikluha 1996, 224–226.)

Työntekijöinä venäläiset eivät ole niin asiakeskeisiä, kuin suomalaiset. Työpäivän aikana venäläiset saattavat jäädä pohtimaan jotakin aivan muuta kuin itse työntekoa. He pomppivat asioista toiseen ja tekevät sen mikä sillä hetkellä tuntuu mielenkiintoisimmalle. Tällainen ailahtelevaisuus saattaa olla ongelmallista tavoitteisiin pääsemisessä työelämässä, jos pitäisi tehdä selkeitä suunnitelmia ja asettaa tarkkoja päämääriä. (Seppänen 2014, 80–82.)

Venäläisessä työntekijässä on monta erityistä piirrettä, jotka saattavat ihmetyttää länsimaalaisia. Yksi tällainen piirre on fatalistinen maailmankuva. Tällainen taikauskoinen maailmankatsomus on tyyppillistä venäläiselle kulttuurille, joka näkyy myös työelämässä. Fatalistisen maailmankatsomuksen omaavan ihmisen työntekoa säätelevät enemmän tunteet kuin järki ja elämää katsotaan tulevaisuuden sijasta menneisyyteen. Fatalismiin uskova ajattelee, että kohtalo ohjaa häntä, eikä hän itse voi suuremmin vaikuttaa elämänsä kulkuun. Usein tällainen taikauskoinen näkemys elämästä hankaloittaa tavoitteisiin ja päämääriin pääsemistä. Ei viitsitä ponnistella, kun uskotaan, ettei itse voida säädellä tapahtumien kulkua. Työelämän kannalta tämä on haittaava ominaisuus, jos työntekijällä ei riittävästi ole omaa tahtoa ja motivaatioita työntekoa kohtaan, vaan hän kuvittelee asioiden hoituvan omalla painollaan. (Seppänen 2014, 84–90.)

”Hitaasti valjastamme, mutta nopeasti ajamme”. Tämä kuuluisa venäläinen sananparsa työelämästä kuvastaa hyvin venäläisten asennoitumista työhön. Venäläiselle työn aloittaminen on siis haasteellista, mutta kun vauhtiin päästään tehdään työ myös nopeasti alta pois. Joskus ehkä liiankin nopeasti, jolloin työn lopputulos jää viimeistelemättömäksi. Työnteko ei ole pelkästään työntekoa venäläiselle, vaan paikka jossa pidetään yllä sosiaalisia suhteita ja – verkostoja. Työntekijästä pidetään jos hänellä on hyvät ihmissuhdetaidot, työsaavutukset ovat toissijaisia. Impulsiiviselta ja ailahtelevaiselta venäläiseltä puuttuu usein länsimaalaista tarmokkuutta ja johdonmukaisuutta, mitä työelämässä vaadittaisiin. Jopa Lenin on todennut aikanaan että ”slaavilainen luonne ei ole riittävän sinnikäs, jotta pystyttäisiin pitämään kiinni asetetuista päämääristä”. Venäläiset ovat työntekijöinä kuitenkin rohkeita ja valmiita ottamaan riskejä. Jos venäläinen kohtaa työelämässä vastoinkäymisiä, täytyy häntä rohkaista, jottei hän turhaudu ja lopeta työtä kesken. Tällainen impulsiivisuus ja äärimmäisyydestä toiseen meneminen on tyypillistä venäläiselle kansanluonteelle, joka täytyy ottaa huomioon venäläisten kanssa työskenneltäessä. (Seppänen 2014, 82–84.)

Keskustelua venäläisen kanssa

Venäläiset ovat kovia puhumaan ja he keskustelevat mielellään aiheesta kuin aiheesta. Esimerkiksi liikenneruuhkissa saatetaan helposti aloittaa keskustelu ventovieraan kanssa. Köyhyydestä tai maiden välisistä poliittisista suhteista ei kannata aloittaa keskustelua ilman vastapuolen aloitetta. Venäläiset ovat erityisen huumorintajuista kansaa ja he rakastavat tarinoiden kertomista ja maljapuheiden pitämistä. Venäläistä kulttuuria nimitetään usein sanojen kulttuuriksi. Esimerkiksi venäläinen sana ”slovo” tarkoittaa vapaasti suomennettuna ihmistä, joka tietää mitä sanoo. Sanojen vuolaus näkyy venäläisessä kulttuurissa esimerkiksi niin, että ystäviä ja vierailijoita tervehditään monisanaisesti. (Peussa ym. 2005, 173–180; Mikluha 1998, 169.)

Ensimmäistä kertaa tavatessa venäläiset kättelevät ja esittelevät itsensä. Venäläisen esittäytyessä on hyvä painaa nimi mieleen, sillä Venäjällä toistetaan nimiä keskusteluissa paljon Suomea enemmän. Venäläisen nimeä käytetään erilalla eri muodollisuusasteesta riippuen. Mikluhan (1998, 168) tekstin mukaan ”samaa henkilöä voidaan kutsua nimillä Gospozha Jakolev, Nikolai Mihailovitch, Nikolai tai Kolja, ja vastaavasti Gospozha Jakoleva, Natalia Jegorova, Natalia tai Natasha.” Venäjällä sukunimeä käytetään vain harvoin. (Mikluha 1998, 168.)

Venäjällä käytetään teitittelyä paljon ja sillä osoitetaan kunnioitusta keskustelukumppania kohtaan. Sinunkauppoja ei tule missään nimessä ehdottaa ensitapaamisella ja mieluiten odotetaan venäläisen tekemän aloite sinuttelulle. Miehet kättelevät paljon toisiaan, kun taas naisten kättely on harvinaisempaa. Jos nainen haluaa kätellä, tulee hänen itse ensin ojentaa kätensä. Venäjällä ei koskaan kätellä kynnyksen yli, sillä sen katsotaan tuovan huonoa onnea. (Haapaniemi, Moijanen & Muradjan 2003, 53–54.)

Sanallinen ja sanaton viestintä

Venäjällä sanominen ja tekeminen ovat usein ristiriidassa keskenään. Tyypillinen venäläinen puhuu paljon ja suunnittelee tekevänsä kaikenlaista, vaikka hän ei todellisuudessa koskaan aikoisikaan suunnitelmiaan toteuttaa. Venäläiset myös usein kiertelevät asioita, puhuvat aiheen vierestä ja värittävät tarinoitaan. Venäläisten kanssa kommunikoidessa on siis tärkeää oppia lukemaan asioita niin sanotusti rivien välistä. Toisaalta venäläiset kuitenkin arvostavat asioista suoraan puhumista, vaikka he eivät itse aina niin tee. (Mikluha 1998, 169.)

Venäjällä sanattomalla ja epäsuoralla viestinnällä on suuri merkitys. Yleisesti ottaen venäläiset ovat erittäin sanavalmiita ja heillä on hyvät puheenlahjat, ja he myös eläytyvät runsaasti puhuessaan. Venäläiset eivät arastele puhua julkisissa tilaisuuksissakaan, mikä usein on suomalaiselle kokemattomalle puhujalle todella jännittävää ja jopa kiusallista. Venäläiset ihmettelevät monesti suomalaisten tapaa kuunnella hiljaa ja keskittyneesti keskustelukumppania. Venäläiset odottavat, että keskustelukumppani esittää kysymyksiä ja on aktiivinen myös kuuntelijan roolissa. Silmiin katsomisella, ilmeillä ja tarkentavilla lisäkysymyksillä venäläinen keskustelukumppani tuntee, että hänen kanssa kommunikoinnista pidetään. Ilmaistuaan mielipiteensä, venäläinen odottaa siihen välittömästi vasta-aitetta. Ilman vastaväitteitä venäläiset päätelevät, että heidän ilmaisunsa asiaan on hyväksyty. Tässä saattaa tulla usein ongelmia suomalaisen ja venäläisen kommunikoidessa keskenään, sillä suomalaiset usein pohtivat venäläisiä kauemmin ennen kuin he ilmaisevat oman kantansa asiaan. Venäläiset saattavat myös vaihtaa omia mielipiteitään kesken keskustelun, mikä voi tuntua suomalaisesta kummalliselta. Venäläisillä on tapana vastata yksinkertaiseenkin kysymykseen monisanaisesti. Venäläinen vastaa harvoin sanomalla pelkästään kyllä tai ei, vaan hän perustelee oman kantansa asiaan aina tarkasti. Venäjällä tiukka ei:n sanominen voidaan tulkita epäkohteliaisuutena. (Mikluha 1998, 170.)

Venäjällä sanattomalla viestinnällä on suurempi merkitys, kuin esimerkiksi suomalaisessa kulttuurissa. Puhuessaan venäläiset ilmaisevat itseään käyttämällä paljon käsiä, jalkoja ja kasvojen ilmeitä saadakseen tunteensa ja ajatuksensa paremmin esille. Keskustelukumppanin ilmeisiin ja eleisiin kiinnitetään Venäjällä tarkasti huomiota ja he saattavat tulkita suomalaisten vähäilmeisyyden joskus väärin. Virallisissa tilaisuuksissa venäläiset ovat kuitenkin usein vähäeleisiä ja hillittyjä. Ilmeitä ja eleitä käytetään yksityiselämässä paljon enemmän kuin virallisissa liiketapaamisissa. (Mikluha 1998, 171–172.)

Venäläiselle kansanluonteelle ominainen piirre on kollektiivisuus, eli tapa toimia yhdessä, korostuu myös liiketoimintakulttuurissa. Venäläiset ovat hyviä toimimaan ryhmässä ja he ilmentävät ystävällisyyttä läheisellä kontaktilla ja kosketuksella. Venäläisten puhe-etäisyys on läheisempi kuin suomalaisten, mikä saattaa tuntua suomalaisesta ahdistavalta. Fyysisellä kontaktilla venäläiset osoittavat että asiat ovat hyvin, esimerkiksi laittamalla käden toisen käsivarrelle. Venäjällä hymyilyä käytetään usein vain hyvin ystävien kesken, sillä tuntemattomille hymyily tuntuu heistä naiiville ja epämiellyttävälle. Historia ja ankarat luonnonolot ovat koulineet venäläisistä synkkäilmeisiä, joille hymyily on

vaatinut syynsä. Turhanpäiväinen nauraminen on venäläisen sananlaskun mukaan ensimmäinen merkki tyhmyydestä. (Seppänen 2014, 78–79; Mikluha 1998, 171–172.) Kuitenkin nykypäivänä myös venäläiset ovat ymmärtäneet hymyilyn ystävällisyyden merkityksen ja he pyrkivät hymyilemään erityisesti asiakaspalvelutehtävissä enemmän.

3.2 Kaukainen ja kiehtova venäjän kieli

Suomalaiset ja venäläiset ovat asuneet toistensa naapureina jo vuosisatoja, mutta silti vain harva suomalainen osaa venäjän kieltä. Monet suomalaiset oudoksuvat venäjän kieltä ja pitävät sitä vaikeana. Suomalaisten mielikuviin Venäjästä ja heidän kielestään vaikuttaa edelleenkin voimakkaasti maiden välinen historia, jossa Venäjä on ollut monesti Suomen vihollinen. Suomalaisissa kouluissa opiskellaan venäjän kieltä suhteellisen vähän verrattuna muihin kielipintoihin. Puutteellinen venäjän kielen taito toimii myös talous- ja kulttuurisuhteiden esteenä. Kyrillinen kirjaimisto näyttää suomalaisista vaikealta ja aiheuttaa osakseen negatiivista suhtautumista venäjän kieleen. Tämän luvun pää tarkoitus on tutustuttaa venäjän kieleen ja antaa todenmukainen kuva siitä ja sen merkityksestä nykypäivän yhteiskunnassa. (Vihavainen 2006, 22.)

Venäjän virallinen kieli on venäjä, mutta maassa puhutaan äidinkielenä myös yli sataa muuta kieltä. Venäjällä puhutaan muun muassa tataaria, ukrainaa, armeniaa, mordvaa, valkovenäjää ja saksaa. Venäläisten kielitaito ei ole kovin laaja vielä nykypäivänäkään. Esimerkiksi vain murto-osa venäläisistä osaa puhua sujuvasti englantia. Erityisesti englannin kielen taito on kuitenkin yleistymässä, sillä venäläiset ovat ymmärtäneet sen tärkeyden jatkuvasti kansainvälistyvässä maailmassa. Ulkomaalaiselle venäjän kielen osaaminen on arvokas taito, josta on runsaasti hyötyä, jos aikoo olla paljon tekemisissä venäläisten kanssa. (Mikluha 1998, 166–167.)

Venäjän kieli luetaan samaan indoeurooppalaisiin kieliin, johon kuuluvat melkein kaikki Euroopan maiden kielet. Venäjä on siis historiallisesti sukua muun muassa englannille ja ruotsille. Tämä on nähtävillä esimerkiksi venäjän kielen sanoissa sisko (*sestra*) ja veli (*brat*), sillä ne ovat hyvin samankaltaiset kuin muissakin Euroopan kielissä olevat vastaavanlaiset sanat. Vaikka vain puolet Venäjästä lasketaan kuuluvan Eurooppaan, venäjän kieli on yhdessä saksan kielen kanssa yleisin äidinkielenä puhuttava kieli Euroopassa. Ukraina ja valkovenäjä ovat lähimpänä venäjänkieltä. Ne ovat kielellisesti yhtä lähellä toisiaan kuin tanska on ruotsia. (Vihavainen 2006, 22–24.)

Venäläisten käyttämät kyrilliset aakkoset ovat ihmetyttäneet koukeroineen suomalaisia, ja lisänneet näin ennakkoluuloja venäjän kieltä kohtaan. Länsimaalaisille ihmisille latinalainen kirjaimisto on usein se ainut ja oikea, jonka takia kyrillisten aakkosten oppiminen nähdään ylitsepääsemättömän vaikeana. Kyrillisten aakkosten historia on jo yli toista tuhatta vuotta vanha, eikä niiden keksijä ole apostoli Kyrillos, niin kuin monet vielä edelleenkin uskovat. Kyrillos antoi ainoastaan nimensä kirjaimistolle, mutta tarkkaa kyrillisten aakkosten kehittäjää ei tiedetä. Kyrillinen kirjaimisto on saanut vaikutteita Kreikan suuraakkosista ja Kyrilloksen kehittämästä glagolitsan kirjaimistosta. Historian saatossa kyrilliset aakkoset ovat muuttuneet useaan kertaan. Nykyisen ulkoasun kirjaimet saivat Pietari Suuren aikaan, jolloin muodostui niin sanottu venäläinen kirjaimisto. (Vihavainen 2006, 25–27.)

Venäjän kirjaimiston seitsemän eri ässää, ovat aina kauhistuttaneet paljoudellaan suomalaisia. Melkein kaikki S-kirjaimet ovat kuitenkin tuttuja muista kielistä, joten nekin oppii samalla muiden kyrillisten kirjainten joukossa. Venäjän kielessä on myös paljon lainasanoja, jotka helpottavat kielen oppimista. Lainasanoja on tullut venäjän kieleen muun muassa Englannista, Saksasta ja Ranskasta. Yhtäläisyyttä suomen ja venäjän kielellä on artikkeleiden puuttuminen substantiiveilta. Artikkelin sijasta venäläiset jaottelevat substantiivit saksan tyyliin maskuliineihin, femiineihin ja neutreihin. (Vihavainen 2006, 27–40.)

Suomalaisten venäjä-osaamista on tutkittu muun muassa opetusministeriön vuonna 2007 julkaisemassa tutkimuksessa. Siitä paljastuu, että suomalaisten venäjän kielen taito on varsin vaatimattomalla tasolla. Opetusministeriön selvityksestä käy ilmi, että venäjän kielen kirjoittaminen ylioppilaskirjoituksissa on laskenut jopa 75 % huippuvuosistaan. Venäjän kielen heikosta suosiosta kouluissa kertoo myös se, että pitkää venäjää luetaan kouluissa yhtä paljon kuin latinaa, alle yhden prosentin. Entistä useampi suomalainen osaa vieraita kieliä, mutta yleinen kielellinen kohennus ei ole kuitenkaan parantanut venäjän kielen osaamista. (Seppänen 2010, 179–182.)

Venäjän ollessa Suomen merkittävimpiä kaupp- ja yhteistyökumppaneita, on huolestuttavaa, että venäjän kieltä osaa niin harva suomalaisista. Venäjä-osaamisella helpotettaisiin maiden välistä yhteistyötä ja sen avulla suhteita voitaisiin kehittää paremmiksi. Lisäämällä kouluissa opetettavaa venäjän kieltä ja sen kulttuurin tuntemusta, olisi mahdollista vähentää olemassa olevia ennakkoluuloja. (Seppänen 2010, 179–182.)

Venäjän kielen heikkoon tasoon on niin poliittisia, historiallisia, kuin yhteiskunnallisiakin syitä. Yksi mahdollinen syy voi olla myös EU:hun liittyminen vuonna 1995. Silloin kaikki virkamiesten keskittyminen kohdistui EU-maihin ja niiden yhteistyön kehittämiseen, joten kiinnostus Venäjää ja venäläisiä kohtaan jäi toissijaiseksi. (Seppänen 2010, 179–184.)

Koululaisten kielivalinnoissa englantia jyrää muut kielet alleen, ja se on vähentänyt venäjän kielen valitsemista entisestään. Oppilaiden kielivalintoihin vaikuttaa ennen kaikkea ympäristön odotukset ja yleiset asenteet. Ennakkoluulot toimivat monesti venäjän kielen valitsemisen esteenä. Kun kieltä ei valita negatiivisten asenteiden takia, se vain ylläpitää ja vahvistaa olemassa olevia ennakkoluuloja. Kuntien tekemillä kiristyksillä 1980–1990-luvuilla on myös vaikutettu valinnaisten kielten valitsemiseen. Tarjolla ei välttämättä ole ollut edes vaihtoehtoa lähteä opiskelemaan venäjää. Näiden yhteis-tekkijöiden summa on selvä: vääristynyt ja ennakkoluuloinen kuva Venäjää kohtaan. Yksi, ja ehkä selkein ennakkoluuloista on, että venäjän kieltä on vaikea oppia. Todellisuudessa venäjän kieli ei ole sen vaikeampaa oppia, kuin esimerkiksi ranska. (Seppänen 2010, 179–184.)

Koululaisten vähäinen kiinnostus venäjänkieltä kohtaan huolestuttaa myös yritysmaailmassa. Asiantuntijat ja media ovat myös kiinnittäneet samaan asiaan huomiota. Huolenaiheeseen on syynsä, sillä venäjän kielen osaamattomuus rajoittaa kilpailukykyämme kansainvälisillä markkinoilla. Suomalaisille yrityksille vuonna 2009 tehdystä Venäjä- kaupan markkinakyselystä selviää, että 86 % yrityksistä

käyttää venäjän kieltä ainoana tai ainakin yhtenä kaupankäynnin kielenä. Venäjän kielen taito on tarpeellinen, koska monikaan venäläisistä ei puhu niin sujuvaa englantia, kuin suomalaiset. Puutteellinen kielitaito tekee menestymisen Venäjän markkinoilla hankalaksi ja menetetyt kaupat näkyvät suoraan yritysten liiketoiminnan tuloksessa. Venäjä-osaaminen tulisi olla meille suomalaisille itsessään selvyys ja osa työntekijöidemme ammattitaitoa. Valitettavasti tarpeet ja todellisuus eivät kohtaa ja venäjän kieli, sekä kulttuurin tuntemus on edelleen erityistaito, jonka harva hallitsee. (Seppänen 2010, 185–194.)

3.3 Venäläinen aikakäsitys

Venäläisen ja suomalaisen aikakäsityksen eroja voidaan ymmärtää paremmin jakamalla ne karkeasti eri kulttuurivyöhykkeisiin. Kulttuuri ja tapatutkija Richard Lewisin teorian mukaan kulttuurit voidaan jakaa polykronisiin ja monokronisiin kulttuureihin. Suomalaiset kuuluvat yksiaikaisiin eli monokroniseen kulttuuriin, eli he ovat yksiaikaisen kulttuurin edustajia. Venäläiset taas ovat polykronisen eli moniaikaisen aikakäsityksen edustajia. (Haapaniemi ym. 2003, 93.)

Monokronisissa kulttuureissa aika nähdään pidempi kestoisena ja suunnitelmia tehdään paljon tulevaisuuden päähän. Asiat suunnitellaan tarkasti ennakoita ja aikatauluja noudatetaan täsmällisesti. Suunnitelmista ei ole tapana poiketa, vaan asiat tehdään niille suunnatussa loogisessa järjestyksessä. Kalenterit ja aikataulut ovat näissä yksiaikaisissa kulttuureissa hallitsevia ja niitä pyritään noudattamaan tarkasti. Monokronisen kulttuurin edustajat ovat enemmän sisäänpäin kääntyneitä, kuin polykronisessa kulttuurissa. He ovat kärsivällisiä ja tekevät työnsä suunnitelmallisesti, sekä tunnollisesti loppuun asti. Yksiaikaisissa kulttuureissa noudatetaan tarkasti sääntöjä ja kaikilla on yhteiset pelisäännöt miten tulee toimia. (Haapaniemi ym. 2003, 91–95.)

Polykronisen kulttuurin edustajille kaikki on suhteellista. He elävät enemmän nykyhetkessä ja he eivät suunnittele tekemisiään pitkällä ajanjaksolla. Näille moniaikaisille kulttuureille aikataulut ovat joustavia ja asioita tehdään paljon ennalta suunnittelematta, eikä kelloa katsota minuutin tarkkuudella. Polykronisissa kulttuureissa ihmiset ovat ulospäin suuntautuneita, puheliaita ja uteliaita. He tekevät suunnitelmia pääpiirteittäin ja saattavat vaihdella mielipiteitään useasti. Työelämässä he käyttävät suhteita hyödykseen ja palkkaavat töihin monesti sukulaisiaan. (Haapaniemi ym. 2003, 91–95.)

Suomalainen aikakäsitys on paljon tiukempi kuin venäläisten. Esimerkiksi sanat kohta, pian ja heti tarkoittavat venäläiselle paljon pidempää ajanjaksoa, kuin suomalaiselle. Kun venäläinen sanoo olevansa paikalla kohta, saattaa hänen saapumiseensa todellisuudessa mennä tunti jos toinenkin. Suuressa maassa on paljon erilaisia aikakäsityksiä, eikä tarkkoja aikoja aina pystytä noudattamaan, esimerkiksi liikenneruuhkista johtuen. (Nurminen 2013b.)

Aikakäsitys-teorian mukaan venäläiset ja suomalaiset on jaoteltu tiukasti kahtia. Teoria on yleistys ihmisten suhtautumisesta aikaan, eikä se ota yksilöllisiä eroja huomioon, joita varmasti joka maasta löytyy. Suomalaisen ja venäläisten toimiessa keskenään on molempien tärkeää tiedostaa toistensa

kovin erilaiset aikakäsitykset, jotta molemmat ymmärtävät vastapuolen toimintatapoja ja suhtautumista aikaan. (Haapaniemi ym. 2003, 91–95.)

Alla olevassa taulukossa on kuvattu stereotypiamaisesti suomalaisissa ja venäläisissä esiintyviä piirteitä ja heille tyypillisiä ominaisuuksia. Taulukossa olevat asiat ovat yleistyksiä ja yksittäisiä eroja löytyy varmasti paljon molemmista kulttuureista, joten taulukkoa ei tule tulkita liian kriittisesti. Taulukon on tarkoitus antaa suuntaa ja opettaa hahmottamaan tyypillisiä suomalaisia ja venäläisiä piirteitä. Kulttuurien välisiä eroja on tärkeää ymmärtää kun on tekemisissä itselleen vieraan kulttuurin kanssa. Taulukon tekemiseen on otettu mallia kulttuuri- ja tapatutkija Richard Lewisin (2006, 33) tekemästä taulukosta, jossa hän on kuvannut polykronisille ja monokronisille kulttuureille tyypillisiä ominaisuuksia.

Suomalaiset	Venäläiset
➤ monokronisia eli yksiaikaisia	➤ polykronisia eli moniaikaisia
➤ tulevaisuuteen suuntautuneita	➤ nykyhetkeen suuntautuneita
➤ täsmällisiä	➤ tekevät asiansa haluamassaan järjestyksessä
➤ hiljaisia	➤ puheliaita
➤ pitävät yksityisyydestä	➤ pitävät seurasta
➤ työskentelevät tiettyinä aikoina	➤ työskentelevät miten sattuu
➤ noudattavat aikatauluja täsmällisesti	➤ aikataulut ovat ennalta arvaamattomia
➤ kunnioittavat lakeja ja sääntöjä	➤ laki ja säännöt eivät aina päde
➤ työkeskeisiä	➤ ihmiskeskeisiä
➤ pitävät kiinni suunnitelmista	➤ muuttavat suunnitelmia
➤ noudattavat hyväksytyjä menetelmiä	➤ käyttävät hyväkseen suhteita
➤ delegoivat tehtäviä päteville kollegoille	➤ delegoivat tehtävät sukulaisille tai kavereille
➤ tekevät muistiinpanoja	➤ kirjoittavat harvoin muistiin asioita

TAULUKKO 2. Suomalaisen ja venäläisen työkulttuurin stereotypiset erot (Lewis 2003, 33).

4 TAUSTA-AINEISTON KOKOAMINEN

Tässä luvussa on kerrottu toiminnallisesta opinnäytetyöstä ja tutkimusmenetelmistä sekä esitelty opinnäytetyömme kaksi kyselyä ja analysoitu niistä saatuja tuloksia. Opinnäytetyön päätuotosta eli harjoitteluopasta varten tehtiin kyselyt, joilla haluttiin selvittää opiskelijoiden kiinnostusta lähteä Venäjälle ja saada tietoa Venäjällä jo olleiden opiskelijoiden kokemuksista. Molemmat kyselyt toteutettiin Webropolilla, jotta vastaukset saatiin analysoitua mahdollisimman tarkasti. Kyselyissä käytettiin sekä laadullista, että määrällistä tutkimusmenetelmää. Luvun lopuksi on havainnointia aineistonkeruumenetelmänä käyttäen esitelty tekijöiden omia kokemuksia Venäjältä, sekä siellä tapahtuneesta syventävästä harjoittelusta.

4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisen opinnäytetyön merkitys korostuu aloilla, joissa käytännöllisyys, sovellettavuus ja taidot ovat keskeisimpiä, kuten hotelli- ja ravintola-alalla. Toiminnallisella opinnäytetyöllä pyritään kehittämään käytännön toimintaa, joka on vahvasti kytköksissä työelämään. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi kirja, portfolio, ohje tai jonkin tapahtuman, kuten esimerkiksi näyttelyn toteuttaminen. Työn toteutustapa valitaan kohderyhmän mukaan, sillä kohderyhmän valinta auttaa opinnäytetyön rajaamisessa ja se antaa työlle merkityksen, miksi ja ketä varten se on toteutettu. (Vilka & Airaksinen 2003, 9-10, 40.)

Toiminnallinen opinnäytetyö on kaksiosainen, sillä se sisältää produktin eli toiminnallisen osuuden, sekä raportin jossa opinnäytetyöprosessi on dokumentoitu. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu siis raportista, sekä tuotoksesta joka pohjautuu raportissa olevaan ammattiteoriaan. Ammattiteorian avulla opiskelija pyrkii osoittamaan ammatillisen kasvun kehittymisen ja sen on tarkoitus johdatella lukija toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksen lähtökohtiin. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on yhdistää teoria käytäntöön ja pohtia kriittisesti saatuja tuloksia, sekä esittää kehitysideoita työn aiheen mukaisesti. (Vilka & Airaksinen 2003, 41–42, 65.)

Toiminnallisella opinnäytetyöllä on yleensä toimeksiantaja, ja tämän työn kohdalla toimeksiantajana toimii Savonia-ammattikorkeakoulu. Valitsimme tutkimuksellisen opinnäytetyön sijaan toiminnallisen opinnäytetyön, koska halusimme tuoda omia tietojamme ja kokemuksiamme esille, sekä havaitsimme konkreettisen kehitystarpeen koulumme Venäjän harjoitteluprosessin kehittämisessä. Tutkimuksellisen kehyksen opinnäytetyöhömmme antaa kaksi erillistä kyselyä, joissa on käytetty sekä laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, että määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimusmenetelmät on esitelty tarkemmin opinnäytetyön kohdassa 4.1. Ensimmäisellä kyselyllä halusimme selvittää onko opiskelijoilla kiinnostusta lähteä Venäjälle ja toisella kyselyllä selvitimme, minkälaisia kokemuksia Venäjällä jo olleet opiskelijat ovat saaneet. Teimme kyselyt, jotta tunnistaisimme ja tiedostaisimme kohderyhmän tarpeet ja kiinnostuksen.

Tämän opinnäytetyön tuotos on opas, joka on suunnattu valitsemamme kohderyhmän eli Venäjälle lähtevien opiskelijoiden tarpeiden mukaiseksi. Raportissa on kuvattu opinnäytetyön prosessi kokonaisuudessaan ja pyritty viestinnällisin ja visuaalisin keinoin luomaan työstä mielenkiintoinen kokonaisuus. Raportissa on myös kuvattu opinnäytetyön tuotoksen luomisessa käytetyt tutkimuskeinot ja –menetelmät. Tämä toiminnallinen opinnäytetyö pyrkii vastaamaan matkailu- ja ravitsemisalalan tarpeisiin, sekä saamaan opiskelijat näkemään Venäjä yhtenä potentiaalisena harjoittelu mahdollisuutena.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa harjoitteluopas Venäjälle lähteville opiskelijoille ja sitä varten haluttiin selvittää Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kiinnostusta ja halukkuutta lähtemään Venäjälle opiskelijavaihtoon tai harjoitteluun. Lähtökohta-asettelussa pohdittiin kuinka saadaan selville kiinnostuksen määrää ja kuinka selvittää myös mahdollisia ennakkoluuloja Venäjälle lähtemistä kohtaan. Työhön oli tarkoituksena kerätä myös aineistoa kokemuksina jo Venäjällä opiskelleilta tai harjoittelussa olleilta opiskelijoita, joita Savonian matkailu- ja ravitsemisalalta ei löytynyt työn tekijöiden lisäksi. Tämän vuoksi aineistoa lähdettiin hankkimaan muiden korkeakoulujen opiskelijoilta, joita löytyi yhteisten kontaktien avulla. Lisäksi työhön on liitetty työn tekijöiden omia kokemuksia Venäjällä olosta ja harjoittelusta luotettavuuden ja tiedon lisäämiseksi. Savonia-ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden matkailu- ja ravitsemisalalan sekä liiketalouden opiskelijoille tehtiin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus Webropol-kyselynä aineiston hankkimiseksi. Muiden korkeakouluopiskelijoiden kokemusten keräämiseksi tehtiin puolestaan kvalitatiivinen eli laadullinen kysely avoimin vastauskentin myös Webropolia apuna käyttäen. Tekijöiden omat kokemukset ovat niin ikään kvalitatiivista aineistoa.

4.2.1 Määrällinen tutkimus

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus korostaa yleispäteviä syyn ja seurauksen lakeja ja sen taustalla on niin sanottu realistinen ontologia, joka toteaa todellisuuden rakentuvan objektiivisesti todettavista tosiasioista. Keskeistä tässä tutkimusmuodossa ovat:

- johtopäätökset aiemmista tutkimuksista
- aiemmat teoriat
- hypoteesien esittäminen
- käsitteiden määrittely
- koejärjestelyjen tai aineiston keruun suunnitelmat
- koehenkilöiden tai tutkittavien henkilöiden valinta (määritellään perusjoukko)
- muuttujien muodostaminen taulukkomuotoon sekä aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon
- lopuksi päätelmien teko perustuen havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin

Tutkimuksen suunnittelu aloitetaan usein laatimalla tutkimukselle viitekehys, joka muodostuu edellä mainituista toimenpiteistä. Tämän jälkeen alkaa vasta varsinainen aineiston keruu.

Ongelmanasettelun ja tieteenfilosofisten pohdintojen jälkeen tehdään seuraavat toimenpiteet:

- sijoitetaan tutkittava ilmiö johonkin teoriasuuntaukseen
- määritellään keskeiset käsitteet
- asetetaan mahdolliset hypoteesit

Yleensä tieteellisen tutkimuksen päämääränä on teorian aikaansaaminen tai siihen pyrkiminen. Sana teoria on alun perin tarkoittanut katselemista tai tarkastelemista. Tieteellisessä kielenkäytössä klassisen määrittelyn mukaan teoria koostuu joukosta lakeja, jotka systematisoivat jotakin ilmiöaluetta koskevat empiiriset säännönmukaisuudet. Näin ollen teoria-sanana merkitys eroaa arkikielen käytöstä, jossa teorian ajatellaan olevan kaukana todellisuudesta ja elävästä elämästä. Tutkimuksen tulokset esitetään kuitenkin arkipäiväisen kokemuksen ylittävinä teorioina. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 135–137.)

Käsitteet ovat tutkijan työkaluja ja tieteellisessä tiedonhankinnassa pyritään aina käsitteellistämään tutkittavia ilmiöitä. Toisin sanoen pyritään siis hahmottamaan asioita maailmassa yleisellä eli teoreettisella tasolla ja samalla saadaan välittömiä kokemuksia asioista. Hypoteeseilla pyritään ennakoimaan ratkaisuja tai selityksiä ja ne ilmoitetaan väitteiden muodossa. Tieteellisessä tutkimuksessa on tärkeää, että hypoteesit ovat perusteltuja ja tavallisimmin perusteluita löytyy teoriasta, teoreettisista malleista tai aiemmista tutkimuksista. (Hirsjärvi ym. 2007, 142, 154.)

4.2.2 Laadullinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus lähtee liikkeelle todellisen elämän kuvaamisesta ja siihen sisältyvä ajatus, että todellisuus on moninainen. Kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja löytämään tai paljastamaan tosiasioita, enemmän kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.)

Kvalitatiivisesta tutkimuksesta voidaan koota seuraavia keskeisiä piirteitä:

- Tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, aineistoa kootaan todellisissa, luonnollisissa tilanteissa
- Tiedon keruun instrumenttina käytetään ihmistä (luotetaan omiin havaintoihin ja keskusteluihin)
- Induktiivisen analyysin käyttö, jolla pyritään paljastamaan odottamattomia seikkoja
- Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja (teemahaastattelu, osallistuva havainnointi jne.)
- Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotoksella
- Tutkimussuunnitelma muodostuu tutkimuksen edetessä ja sitä muutetaan olosuhteiden mukaisesti

- Tapaukset käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti

Nämä edellä mainitut tutkimustyyppit voidaan ryhmitellä neljään eri päätyyppiin, joita ovat kielen piirteet, säännönmukaisuuksien etsiminen, tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtäminen sekä reflektio. (Hirsjärvi ym. 2007, 160–161.)

Havainnointi aineistonkeruumenetelmänä kuuluu laadullisen tutkimuksen piiriin. Sen avulla saadaan tietoa siitä, toimivatko ihmiset todella sanojensa mukaisesti eli mitä todellisuudessa tapahtuu. Tieteellinen havainnointi on tarkkailua eikä vain pelkkää näkemistä ja sille voidaan asettaa joitakin vaatimuksia, joiden avulla voidaan erottaa se arkipäivän tarkkailusta. Havainnointi on yleisesti ollut aina tieteiden yhteinen ja välttämätön perusmenetelmä ja monilla tieteenaloilla on käytössä omat havainnointimenetelmänsä. Havainnoinnin etuja ovat muun muassa, että voidaan saada välitöntä suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä, sen avulla päästään luonnollisiin ympäristöihin sekä se välttää keinotekoisuuden tutkimalla todellista elämää ja maailmaa. Havainnointi vie aineistonkeruumenetelmänä paljon aikaa mutta sen avulla voidaan kuitenkin kerätä mielenkiintoista ja monipuolista aineistoa. Havainnoinnin lajit voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan: systemaattiseen ja osallistuvaan havainnointiin. (Hirsjärvi ym. 2007, 206–209.)

4.2.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksissa pyritään aina arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta, sillä vaikka virheiden syntymistä pyritään välttämään, vaihtelevat tulosten luotettavuus ja pätevyys joka tapauksessa. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on mahdollista käyttää monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimuksen reliabeliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta eli mittauksen tai tutkimuksen reliabelius tarkoittaa sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Se voidaan todeta usealla eri tavalla, esimerkiksi tutkimalla samaa henkilöä useaan kertaan eri tutkimuskerroilla ja jos saadaan sama tulos, voidaan tulokset todeta reliabeleiksi. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa on kehitelty eri tilastollisia menetelmiä, joiden avulla pystytään arvioimaan mittareiden luotettavuutta. On olemassa myös kansainvälisesti testattuja, eri tieteenaloilla kehitettyjä mittareita, joiden avulla päästään vertailemaan luotettavasti eri maiden välisiä tuloksia sekä kohottamaan mittauksen tasoa. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään myös käsitettä validius eli pätevyys, joka tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata tutkittavaa asiaa. Mittarit ja menetelmät eivät kuitenkaan vastaa aina todellisuutta, jota tutkija luulee tutkivansa. Esimerkiksi kyselylomakkeeseen saadut vastaukset saattavat poiketa todellisuudesta, jos vastaaja on käsittänyt kysymykset eri lailla kuin tutkija on ajatellut. Jos saatuja tuloksia käsitellään edelleen tutkijan alkuperäisen ajattelumallin mukaisesti, voidaan tuloksia pitää epäluotettavina ja – pätevinä. Validiuden arvioinnissa voidaan käyttää eri näkökulmia, jotka ovat ennustevalidius, tutkimusasetelmavalidius ja rakennevalidius. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227.)

Termit reliabelius ja validius ovat syntyneet kvantitatiivisen tutkimuksen parissa ja ne usein liitetään siihen tutkimusmalliin. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa ne ovat saaneet erilaisia tulkintoja ja niiden käyttöä pyritään välttämään. Yleisesti kaikkia ihmisiä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat niin ainutlaatuisia, ettei löydy kahta samanlaista tapausta ja näin perinteisiä luotettavuuden ja pätevyyden arviointeja ei voida käyttää. Kuitenkin jollain tavalla pitäisi pystyä arvioimaan kaiken tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä, vaikka noita edellä mainittuja termejä ei haluttaisi käyttää. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka kertomus tutkimuksen toteuttamisesta ja tarkkuus käsittää tutkimuksen kaikki vaiheet. Esimerkiksi haastattelu- ja havainnointitutkimuksissa olisi kerrottava selvästi ja totuudenmukaisesti olosuhteista ja paikoista, joissa aineistot kerättiin. Lisäksi on mainittava käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat haastattelussa sekä tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. Keskeistä laadullisen aineiston analyysissa on luokittelujen tekeminen, sillä lukijalle olisi kerrottava luokittelun syntymisen alkujuuret ja perusteet. Tulosten tulkinnassa olisi kerrottava millä perusteella tutkija esittää tulkintoja, mihin päätelmät on perusteltu. (Hirsjärvi ym. 2007, 227–228.)

Tutkimuksen validiutta voidaan sekä määrällisessä että laadullisessakin tutkimuksessa tarkentaa käyttämällä useita menetelmiä. Tutkimusmenetelmien yhteiskäyttö eli triangulaatio jaetaan neljään eri tyyppiin ja metodologinen tai metodinen triangulaatio tarkoittaa juuri useiden menetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa. Teoreettinen triangulaatio lähestyy ilmiötä eri teorioiden näkökulmasta, kun taas aineistotriangulaatio kerää useita eri tutkimusaineistoja saman ongelman ratkaisemiseksi. Triangulaation sijasta voidaan käyttää muitakin termejä kuvaamaan eri menetelmien käyttöä tutkimuksessa, esimerkiksi metodien yhdistäminen (mixing methods), joka tarkastelee määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistämistä. Lisäksi käytetään myös monimetodista lähestymistapaa tai kiteyttämistä (crystallization). (Hirsjärvi ym. 2007, 228.) Molemmissa tämän opinnäytetyön tutkimuksissa käytettiin Webropolia, jotta kyselyjen tutkimustulokset ovat helposti mitattavissa ja ne ovat luotettavia. Tutkimusten suunnittelu ja toteutusvaiheet ovat myös kuvattu mahdollisimman tarkasti tutkimusten luotettavuuden lisäämiseksi.

4.3 Tutkimus 1: Kysely 1.vuoden opiskelijoille

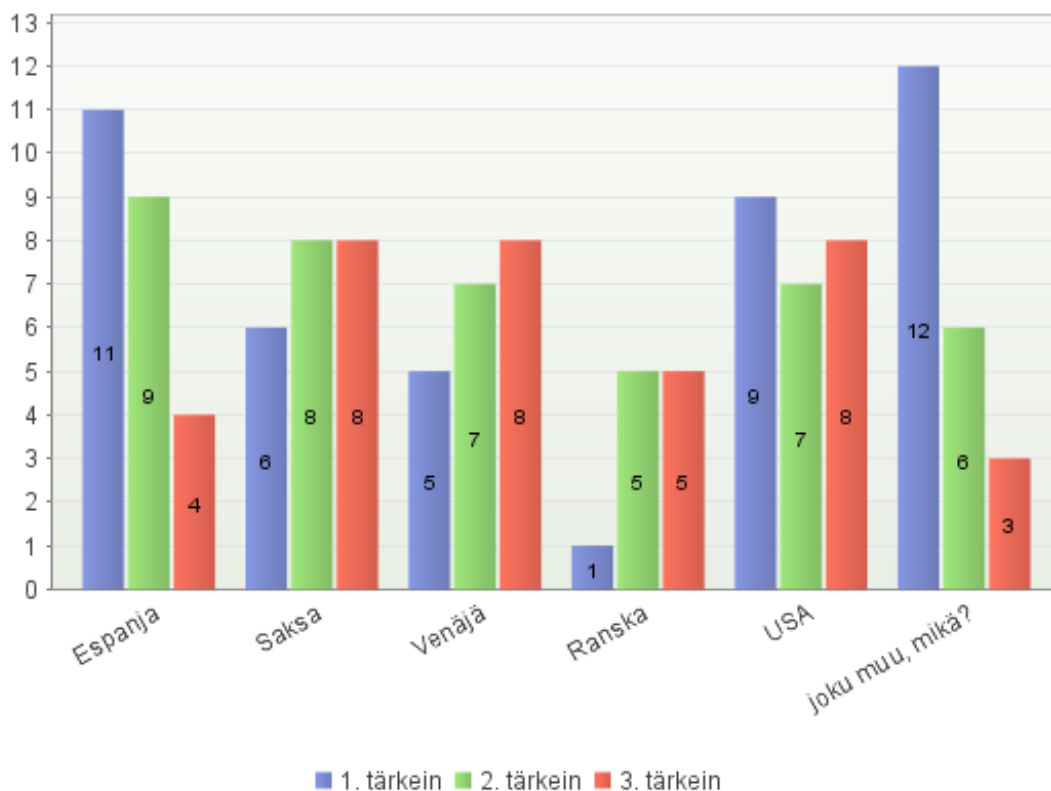
Ensimmäisellä kyselyllä haluttiin selvittää Savonia-ammattikorkeakoulun matkailu- ja ravitsemisalalan sekä liiketalouden ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kiinnostusta lähteä Venäjälle. Kuten aikaisemmin on mainittu, Savonia-ammattikorkeakoulun matkailu- ja ravitsemisalalta ei ole opinnäytetyön tekijöiden lisäksi ollut harjoittelijoita Venäjällä. Sen vuoksi tällainen kysely oli tärkeää ja tarpeellista tehdä. Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla ja linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostitse kohderyhmälle. Kysely tehtiin Webropol-ohjelmalla, koska sitä on niin työn tekijöiden, kuin kyselyyn vastanneiden helppo käyttää.

Kaikki kysymykset laadittiin mahdollisimman neutraaleiksi, jotta tekijöiden omat asenteet tai mielipiteet eivät näkyisi kysymyksissä tai niiden asettelussa. Kysymyksien järjestys mietittiin huolella, jotta kyselyyn olisi mahdollisimman helppoa ja vaivatonta vastata. Kysymyksiä laadittiin yhteensä 16 kappaletta ja ne hyväksyttiin opinnäytetyön toimeksiantajalla. Kysely rajattiin niin, että siinä pyrittiin

kysymään kaikki Venäjän harjoittelun ja vaihto-opiskelun kannalta tärkeimmät asiat, sekä saamaan selville opiskelijoiden motivaatiota Venäjälle lähtemistä kohtaan ja lisäksi selvitettiin mahdollisia ennakkoluuloja. Osa kyselyn kysymyksistä oli pakollisia ja osa vapaaehtoisia. Kyselyssä oli lisäksi annettu joihinkin kysymyksiin valmiit vastausvaihtoehdot ja toiset kysymykset olivat avoimia, koska halusimme antaa vastaajille mahdollisuuden vastata omin sanoin, jotta saamme kyselyyn eri näkökulmia. Tämä kysely toimi pohjana suunnittelemallemme harjoittelu-oppaalle, sillä kyselyn avulla saimme tietoa mitä oppaaseen kannattaa laittaa.

Kysely lähetettiin kaikille liiketalouden ja matkailu- ja ravitsemisalalan ensimmäisen vuoden opiskelijoille, joita oli yhteensä 205 kappaletta. Vastauksia kyselyyn saatiin 39 kappaletta. Kyselyyn vastanneista 30 oli naisia ja miehiä oli yhdeksän kappaletta. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli 18–24-vuotiaita. Neljä kyselyyn vastanneista oli 25–30-vuotiaita ja yksi oli yli 30-vuotias. Matkailu- ja ravitsemisalalta vastauksia kyselyyn saatiin 22 kappaletta ja liiketalouden opiskelijoista vastanneita oli 17. Kysely laadittiin niin, että ensimmäiset kolme kysymystä käsittelivät vastaajien taustatietoja, kuten ikää, sukupuolta ja koulutusala. Kysymys neljä käsitteli opiskelijoiden kiinnostusta lähteä ulkomaille harjoitteluun tai opiskelijavaihtoon. Vastaajista 33 olisi kiinnostunut lähtemään ulkomaille harjoitteluun tai vaihtoon ja kuutta opiskelijaa ulkomaille lähtö ei kiinnostanut. Lopuilla kyselyn kysymyksillä haluttiin saada tarkasti selville olisiko vastaajilla kiinnostusta lähteä juuri Venäjälle opiskelujen ohessa ja miksi olisi, tai miksi ei.

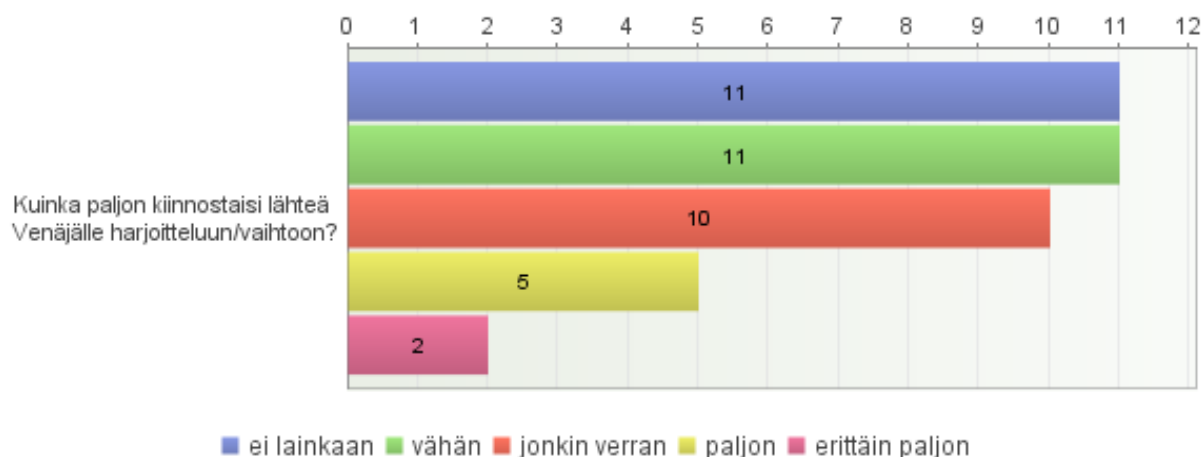
Seuraavaksi kysyttiin mihin maahan opiskelijoita kiinnostaisi eniten lähteä harjoitteluun tai opiskelijavaihtoon. Kysymykseen vastattaessa tuli valita maat tärkeysjärjestyksessä siten, että jokainen vastaaja valitsi kolme heidän mielestään kiinnostavinta maata. Vaihtoehtoina kohdemaaksi olivat Espanja, Saksa, Venäjä, Ranska, Amerikka tai jokin oma valinta. Alla olevassa kuvaajassa on nähtävillä kysymykseen saadut vastaukset taulukoituna. Sininen väri kuvaa ensimmäiseksi tärkeintä vaihtoehtoa, vihreä toiseksi tärkeintä ja punainen kolmanneksi tärkeintä vaihtoehtoa harjoittelu tai vaihto-opiskelu kohdemaaksi. Kysymykseen vastanneista vain viisi opiskelijaa piti Venäjää kiinnostavimpana vaihtoehtona. Toiseksi tärkeimmäksi Venäjän luokitteli seitsemän opiskelijaa ja kolmanneksi tärkeimmäksi kahdeksan opiskelijaa. Suosituimmaksi harjoittelu tai vaihto-opiskelu maaksi opiskelijat olivat valinneet Espanjan, Amerikan sekä oman vapaan valinnan. Kysymyksen joku muu - vaihtoehtoa kannatti 12 opiskelijaa. He olivat ilmoittaneet heitä eniten kiinnostavaksi kohdemaaksi muun muassa Iso-Britannian, Italian, Kanadan sekä Australian.

KUVIO 2. Mielenkiintoisin kohdema ulkomaan harjoitteluun ($n=38$)

Seuraavalla kysymyksellä selvitettiin ovatko opiskelijat saaneet mielestään riittävästi tietoa ulkomaille suunnatusta harjoittelusta ja vaihto-opiskelusta. Kysymykseen vastanneista suurin osa oli mielestään saanut riittävästi informaatiota asiasta. Neljä vastanneista ilmoitti, etteivät he olleet saaneet riittävästi tietoa harjoittelu ja vaihto-opiskelu mahdollisuuksista ulkomailla tai he tunsivat, etteivät opettajat olleet kertoneet heille riittävästi.

Kysymyksellä seitsemän tiedusteltiin opiskelijoiden kiinnostusta lähteä harjoitteluun tai vaihtoon Venäjälle. Vastausvaihtoehdot olivat: ei lainkaan, vähän, jonkin verran, paljon tai erittäin paljon. Alla olevasta taulukosta käy ilmi, että yhteensä 22 opiskelijaa on vastannut kysymykseen: ei lainkaan tai vähän. Heitä ei ole siis kiinnostanut Venäjälle lähteminen juuri ollenkaan. Jonkin verran kiinnostuneita oli kymmenen opiskelijaa ja paljon kiinnostuneita viisi kappaletta. Vain kaksi kyselyyn vastanneista ilmoitti olevansa erittäin paljon kiinnostunut lähtemään Venäjälle.

KUVIO 3. Kiinnostus Venäjän harjoittelua kohtaan ($n=39$)

Kyselyllä tiedusteltiin myös, mitä mieltä opiskelijoiden vanhemmat tai kaverit olisivat siitä, jos he lähtisivät Venäjälle harjoitteluun tai opiskelijavaihtoon. Kysymys oli avoin, eli siinä ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan jokainen sai kirjoittaa itse oman vastauksensa. Vastauksia kysymykseen saatiin 32 kappaletta. Noin viisi kysymykseen vastanneista oli ilmoittanut, etteivät heidän vanhempansa tai kaverinsa ihmetteli asiaa sen suuremmin. Suurimmasta osasta vastauksista kävi ilmi, että heidän perheensä ja kaverinsa tukisivat ja kannustaisivat heidän päätöstään lähteä Venäjälle. Vastauksista korostui myös huolenaihe Venäjän poliittista tilannetta kohtaan ja muutama kysymykseen vastannut oli ilmoittanut, että Venäjälle lähtö saattaisi pelottaa ja huolestuttaa heidän vanhempiaan sekä kavereita. Yksi kysymykseen vastannut opiskelija oli myös kirjoittanut, ettei hänen perheensä välttämättä suostuisi ollenkaan, jos hän lähtisi Venäjälle yksin. Muutamista vastauksista korostui myös Venäjän kielen merkitys matkailu- ja ravitsemisalalla, sillä kysymykseen vastanneet olivat kertoneet, että perhe tukisi juuri kielitaidon kehityksen takia heidän lähtöään Venäjälle.

Selvitimme kyselyllä myös onko vastanneilla henkilöillä ennakkoluuloja Venäjää tai venäläisiä kohtaan ja jos on, niin mitä. Kysymystyyppi oli avoin, joten vastaajat saivat itse kertoa mahdollisista ennakkoluuloistaan ja minkälaisia ne ovat. Tähän kysymykseen saatiin vastauksia 30 kappaletta. Noin 12 vastanneista oli ilmoittanut, ettei heillä ole ennakkoluuloja ollenkaan. Muutamasta vastaajista olivat myös kirjoittaneet, ettei heillä ole itse venäläisiä kohtaan ennakkoluuloja, vaan ne kohdistuvat enemmän Venäjän maata kohtaan. Vastauksista ilmi tulleet yleisimmät ennakkoluulot olivat: rikollisuus, poliittinen tilanne sekä useat vastaajista ilmoittivat kokevansa Venäjän pelottavana. Vastaajat eivät osanneet selittää ennakkoluulojaan sen tarkemmin, mutta Venäjän nykytilanne niin politiikan kuin globaalien uutisoinnin takia koettiin pelottavana.

Kymmenentenä kysymyksenä kysyttiin ovatko kyselyyn osallistuneet henkilöt olleet tekemisissä venäläisten kanssa ja jos he ovat, niin minkälaisia kokemuksia heillä on. Vastaajista 31 ilmoitti, että he ovat olleet tekemisissä venäläisten kanssa ja kahdeksalla ei ollut kokemuksia venäläisistä. Kysymyksellä 11 kysyttiin opiskelijoiden kokemuksia venäläisistä. Kysymykseen vastasi 29 opiskelijaa. Suurimmalla osalla vastaajista venäläiset olivat tulleet tutuksi töiden tai tuttavien kautta. Lähes kaikilla kysymykseen vastanneilla oli positiivisia kokemuksia venäläisistä ja monella oli myös venäläisiä ystä-

viä. Muutamassa vastauksessa oli mainittu myös venäläisten tyypillinen kovaäänisyys ja sosiaalisuus, sekä pari vastaajaa oli kirjoittanut venäläisten huonon englannin kielen taidon haitanneen hiukan kommunikointia. Pääosin kaikki kokemukset venäläisistä olivat olleet vastaajien mielestä kuitenkin hyviä.

Seuraavalla kysymyksellä haluttiin saada selville, kuinka moni kyselyyn osallistuneista on opiskellut venäjän kieltä. Kysymykseen vastasi kaikki 39 vastaajaa ja heistä 18 ei ollut opiskellut venäjän kieltä ollenkaan. 15 vastaajista oli opiskellut venäjää alle vuoden ja kaksi vastaajista ilmoitti opiskelleensa 1–2 vuotta. Yksi opiskelija oli opiskellut venäjää 2-4 vuotta ja kolme vastaajaa oli lukenut venäjää viisi vuotta tai enemmän.

Kysyttäessä kuinka moni vastaajista kokee venäjän kielen opiskelun tärkeänä työnsaannin kannalta, kukaan vastanneista ei ilmoittanut, ettei venäjän kieli olisi lainkaan tärkeä työnsaannin kannalta. Kahdeksan vastaajista piti venäjän opiskelua työnsaannin kannalta vähän tärkeänä, 11 jonkin verran tärkeänä, 12 tärkeänä ja kahdeksan erittäin tärkeänä. Alla oleva taulukko auttaa vastausten hahmottamisessa.

KUVIO 4. Venäjän kielen opiskelun tärkeys ($n=39$)

Seuraava kysymys käsitteli opiskelijoiden tyytyväisyyttä venäjän kielen opintojaksojen tarjontaan Savonia-ammattikorkeakoulussa. 37 vastaajista ilmoitti olevansa tyytyväisiä venäjän kielen opintojaksojen tarjontaan ja kaksi vastaajista ei olleet tyytyväisiä. Selityksenä tyytymättömyyteensä he olivat ilmoittaneet, että useat kurssit ovat illalla tai tarjolla ei ole tarpeeksi vaikeita kursseja. Kysymyksellä 15 kysyttiin vastaajien tyytyväisyyttä Savonia-ammattikorkeakoulun tarjoamiin muihin Venäjä-opintojaksoihin. 37 vastaajaa oli tyytyväisiä ja kaksi ilmoitti, ettei ollut tyytyväisiä koska ei ollut kuulunut niistä, tai ei ollut saanut vielä valita kyseisiä opintojaksoja.

Kyselyn viimeisellä kysymyksellä haluttiin saada tietää, vaikuttiko Venäjän nykyinen kansainvälinen tilanne vastaajan Venäjää koskeviin vastauksiin. Kysymys oli kaikille pakollinen ja 14 ilmoitti, että se vaikutti heidän vastauksiinsa ja 27 vastauksiin se ei vaikuttanut. Kysymykseen myönteisesti vastanneet 14 opiskelijaa kertoivat Venäjän tilanteen vaikuttaneen vastauksiinsa muun muassa median an-

taman kuvan takia. Näiden 14 vastaajan mielestä Venäjän nykyinen tilanne vahvistaa ennakkoluuloja, sekä lisää negatiivisia ajatuksia Venäjää kohtaan.

Vastausten pohdintaa

Kyselyyn Venäjän harjoittelusta ja vaihto-opiskelusta saatiin yhteensä 39 vastausta, vaikka kysely lähetettiin yli 200 Savonia-ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden opiskelijalle. Vastausten vähisestä määrästä voidaan päätellä, ettei kyselyn aihe motivoinut opiskelijoita tarpeeksi vastaamaan. Venäjä näyttäisi kyselyn perusteella olevan edelleenkin melko vieras ja pelottava maa, johon kohdistuu monia erilaisia ennakkoluuloja, joita ei välttämättä edes osata nimetä. Ennakkoluulot pohjautuvat varmasti Suomen ja Venäjän välisestä värikkästä historiasta ja ne ovat ikään kuin perimätietoa sukupolvelta toiselle. Kyselystä kävi myös ilmi, että sellaiset ihmiset jotka olivat olleet tekemisissä venäläisten kanssa, niin heillä ei ollut läheskään niin vahvoja ennakkoluuloja kuin niillä, keillä ei ollut kokemusta venäläisistä tai Venäjästä ollenkaan. Kyselyn tuloksissa oli myös paljon samanlaisia piirteitä, kuin mitä olimme opinnäytetyömme teoriaosuudessa kirjoittaneet. Tätä kyselyä ei kuitenkaan voida yleistää pienen vastaajamäärän takia, vaan sen tarkoitus on enemmän olla tukena opinnäytetyömme päätuotoksen eli oppaan tekemiseen.

4.4 Tutkimus 2: Kysely Venäjällä olleille opiskelijoille

Toisella kyselyllä haluttiin selvittää Venäjällä jo olleiden opiskelijoiden kokemuksia Venäjältä ja venäläisistä. Se toimii tukena ja taustana harjoitteluoppaan teossa sekä antaa tarpeellista tietoa Venäjälle lähtöä miettiville opiskelijoille opinnäytetyön tekijöiden omien kokemusten lisäksi. Kokemuksia oli tarpeellista kerätä muiden koulujen opiskelijoilta, sillä Savonia-ammattikorkeakoulussa ei ole paljoa kokemusta Venäjällä tapahtuvasta harjoittelusta tai vaihto-opiskelusta. Kyselyyn haastateltiin Venäjällä harjoittelussa sekä vaihdossa olleita opiskelijoita. Kyselyyn haastateltavien yhteystiedot saatiin opinnäytetyön tekijöiden harjoittelututtavien kautta ja yhteydenotot haastateltaville tehtiin Facebookissa, jonne laitettiin myös linkki Webropol-kyselyyn. Kysely lähetettiin 20 henkilölle ja vastauksia saatiin 14 kappaletta. Tämä kysely tehtiin laadullisella tutkimusmenetelmällä, koska kyselyssä käytettiin paljon avoimia kysymyksiä.

Kyselyn alkuun oli koottu taustakysymyksiä haastateltavien taustojen kartoittamiseksi. Ensimmäiset kolme kysymystä koskivat ikää, sukupuolta ja korkeakoulua, jota he käyvät tai ovat käyneet harjoittelun tai opiskelijavaihdon aikana. Vastaajat olivat pääosin 21–24 vuotiaita, vain muutama oli 25–30 vuotias. Vain yksi 14 vastaajasta oli Savonia-ammattikorkeakoulusta ja loput vastaajat olivat eri puolilta Suomea, lähinnä Etelä-Suomen sekä Itä-Suomen eri korkeakouluista, kuitenkin pääasiassa ammattikorkeakouluopiskelijoita.

Seuraavana kysymyksenä tiedusteltiin Venäjällä olon tarkoitusta, eli olivatko opiskelijat olleet opiskeluvaihdossa vai työharjoittelussa, ja missä päin Venäjää. Vastanneista opiskelijoista kuusi oli ollut työharjoittelussa ja heistä lisäksi kolme oli myös suorittanut joitain muita opintoja Venäjällä ollessaan. Kuudesta harjoittelussa olleesta vastaajasta neljä kertoi suorittaneensa harjoittelun Pietarin

Sokos Hotelleilla ja kaksi heistä ei maininnut harjoittelupaikkaansa. Kahdeksan vastaajaa neljästätoista oli ollut pelkästään opiskelijavaihdossa ja nimenomaan Pietarissa, kuten myös kaikki työharjoittelijat. Vain yksi vastaaja ei ollut maininnut kysyttäessä paikkaa, missä kaupungissa suoritti opiskelijavaihdon Venäjällä. Viides kysymys koski vierailun kestoa Venäjällä ja yleisesti harjoittelu tai opiskelijavaihto oli kestänyt heillä kolmesta-kuuteen kuukautta. Vastaajista kolme henkilöä oli viettänyt opiskelijavaihdossa pidemmän ajan, joka oli noin yhdeksän kuukautta, eli yhden lukuvuoden ajan.

Kyselyllä haluttiin saada myös selville, miksi tai mikä sai haastateltavat lähtemään juuri Venäjälle ja saivatko he mielestään riittävästi informaatiota sinne lähtemisestä. Yleisesti vastaajat mainitsivat pääasiallisiksi syyksi kiinnostuksen venäläistä kulttuuria ja kieltä kohtaan, sekä oman kielitaidon kehittämisen. Osalla vastanneista oli myös ollut tuttuja aikaisemmin Venäjällä opiskelemissa tai harjoittelussa ja he olivat saaneet kuulla kokemuksia ja suosituksia sinne lähtemisestä. Kaksi neljästätoista vastaajasta mainitsi myös, että Venäjä kiinnosti harjoittelukohteena tietynlaisen eksoottisuutensa vuoksi ja toinen heistä mainitsi myös, että maa olisi tulevaisuuden työuraa ajatellen kaikista hyödyllisin kohde hänelle. Etukäteen tietoa Venäjälle lähtemisestä tunsivat riittävästi saaneensa noin puolet neljästätoista vastaajasta. Toinen loppupuolisko kertoi saaneensa kohtalaisesti tai heikosti tietoa ja he olisivat kaivanneet sitä enemmän oman koulunsa tai yhteistyöyliopistojen ja -koordinaattoreiden kautta Pietarista. Muutama vastanneista koki harjoittelun hakuprosessin hieman sekavaksi kaikkien hoidettavien dokumenttien vuoksi ja he saivat ottaa paljon itse selvää asioista ja niiden hoitamisesta.

Seuraava kysymys liittyi asunnon saamiseen Venäjältä ja koettiin sen saaminen helpoksi. Vastanneista henkilöistä kuusi asui yksityiseltä vuokratussa asunnossa. Osa heistä kuudesta mainitsi asuneensa yhteisasunnossa eli kommuunissa ja loput eivät maininneet asuivatko yksin vai yhteisasunnossa. Kahdeksan vastaajaa asui yhteistyöyliopiston opiskelija-asuntolassa. Asunnon saaminen koettiin yleisesti melko helpoksi prosessiksi, mutta etenkin yksityisellä puolella tuttujen ja suhteiden merkitys oli suuri, etenkin jos oma kielitaito oli puutteellinen. Yksityisessä asunnossa asuneet vastaajat kertoivat, että halusivat yleisesti omaa rauhaa asuntolan meluisuuden ja rauhattomuuden sijaan ja osa heistä kertoi myös, että sai asunnon halvemmalla yksityiseltä puolelta kuin koulujen asuntoloista. Muutamalle vastaajalle koulu ei tarjonnut opiskelija-asuntoa lainkaan tai koulu ei auttanut etsimisessä lainkaan. Asuntolassa asuneet kahdeksan vastaajaa kertoivat asumisen järjestyneen melko helposti ja vaivattomasti yhteistyöyliopiston kanssa. Osa heistä oli saanut etukäteen informaatiota asunnon tasosta ja saaneet esittää toivomuksia esimerkiksi siitä, haluavatko yhden vai kahden hengen huoneeseen. Osalle heistä ei ollut järjestetty mahdollisuutta esittää toivomuksia tai annettu tarpeeksi informaatiota asunnon tasosta ja varusteluista. Pääasiassa asuntolassa asuneet olivat olleet tyytyväisiä asumiseensa ja he tottuivat pian asuntolan vilkkaaseen elämään.

Kysyttäessä haasteltavien sopeutumista venäläiseen kulttuuriin vierailunsa aikana, suurin osa vastanneista koki sopeutumisen helpoksi tai yllättävän helpoksi ja heillä ei ollut suurempia ongelmia sopeutumisessa. Vain kaksi vastanneista kertoi, että aluksi heillä oli jotain hankaluuksia, jotka myöhemmin helpottuivat kun oppivat kieltä enemmän ja tottuivat erilaiseen kulttuuriin. Yleinen käsitys venäläisistä ihmisistä oli positiivinen ja heitä pidettiin erittäin ystävällisinä, vieraanvaraisina ja autta-

vaisina. Myös asuntolassa asuneet henkilöt tunsivat saaneensa apua ja neuvoja käytännön asioiden hoitamiseen muilta vaihto-opiskelijoilta sekä yliopiston henkilökunnalta. Muutamalle vastanneista venäläinen kulttuuri oli tuttu ennestään johtuen aikaisemmista opinnoista tai vierailusta Venäjälle.

Yhdeksäs kysymys selvitti vastaajien mielipidettä siitä, mitkä asiat venäläisessä kulttuurissa poikkesivat heidän mielestään selvästi suomalaisesta kulttuurista. Haastateltavat olivat tehneet paljon samoja huomioita kuin löytyy alan kirjallisuudesta ja venäläiseen kulttuuriin liittyvistä tutkimuksista. Esimerkiksi työpaikoilla näkyi selvä hierarkia ja virallisuus verrattaessa suomalaiseen työkuulttuuriin. Myös venäläiseen aikakäsitykseen olivat muutamat kiinnittäneet huomiota, sillä töihin tultiin vähän myöhässä ja lähdettiin aiemmin, sekä asioiden hoitaminen kestää Venäjällä kauemmin. Osa teki huomioita myös venäläisten kiireettömyydestä ja siitä, että heillä ei ole koko ajan niin kiire kuin suomalaisilla. Heillä on aikaa istuskella rauhassa kahviloissa ja ravintoloissa. Moni kiinnitti huomiota myös venäläisten jonotuskulttuuriin, sillä monissa paikoissa joutui odottamaan ja jonottamaan pitkiäkin aikoja ja ihmiset yrittivät ohitella usein jonossa. Venäläisen palvelukulttuurin ero suomalaiseen oli myös monesta heistä huomattava, sillä kaupan kassat eivät turhia kiirehtineet ruuhkasta huolimatta ja palvelutilanteessa ei hymyä hetyntynyt asiakkaille eikä muutenkaan vieraille ihmisille. Kuitenkin venäläiset näyttivät tunteitaan paljon avoimemmin kuin suomalaiset ja juttelivat paljon. Miesten ja naisten roolit olivat haastateltavien mielestä myös hyvin näkyvillä päivittäisessä elämässä ja katukuvassa, sillä naiset pitivät huolta ulkonäöstään ja miehet huomioivat naiset erittäin hyvin, esimerkiksi avaamalla oven ja auttamalla kantamaan painavia esineitä. Myös vanhempien ihmisten kunnioitus näkyi päivittäisessä elämässä antamalla esimerkiksi automaattisesti paikka vanhemmalle henkilölle metrossa ja bussissa.

Seuraavat kysymykset käsitelivät venäjän kielen osaamista ja sen avulla pärjäämistä päivittäisessä asioinnissa Venäjällä. Kaikilla haastateltavilla oli jonkinlaista venäjän kielen osaamista, toisilla enemmän, toisilla vain vähän. Kahdella henkilöllä oli kielen opiskelusta vankka ja pitkä kokemus, sillä he olivat opiskelleet kieltä jo ala-asteelta lähtien eli noin 10–15 vuotta. Suurimmalla osalla oli kielen opiskelua takana noin 3-5 vuotta ja muutama vastanneista kertoi lukeneensa kieltä vain muutamia kursseja esimerkiksi ammattikorkeakoulussa ja muutama heistä oli lukenut kieltä 1-2 vuoden verran. Kysymyksessä oli käytetty asteikkoa: heikosti, kohtalaisesti, tyydyttävästi, hyvin ja erinomaisesti kuvaamaan heidän selviytymistään omalla kielitaidollaan Venäjällä. Kielen opiskelun perusteella he kertoivat pärjänneensä keskimäärin tyydyttävästi tai hyvin venäjän kielen taidoillaan päivittäisessä asioinnissa Venäjällä. Kuusi henkilöä pärjasi taidoillaan tyydyttävästi ja viisi henkilöä hyvin. Vain kaksi vastanneista henkilöistä tunsu pärjänneensä heikosti tai kohtalaisesti ja yksi henkilö kertoi selvinneensä kielitaidollaan erinomaisesti.

Kahdestoista kysymys käsiteli haastateltavien käsityksiä Venäjästä ja venäläisistä oleskelun aikana ja sen jälkeen ja muuttuivatko ne mitenkään. Hieman yli puolet vastanneista kertoi, että käsitykset todellakin muuttuivat positiivisempaan suuntaan Venäjällä olon aikana ja monet ennakkoluulot kumoutuivat. Erityisesti huomiota oli kiinnitetty siihen, kuinka paljon median antama kuva ja valtion politiikka poikkeavat ihmisten arkielämästä ja mielipiteistä. Myös julkisen liikenteen toimivuus ja ihmisten ystävällisyys sekä vieraanvaraisuus yllättivät monet vastaajat ja etukäteen pelätty ryöstetyksi

tuleminen osoittautui vain ennakkoluuloksi. Vastanneista loput kuusi henkilöä kertoivat, etteivät käsitkset juurikaan muuttuneet vaan oleskelu oli juuri sellaista, mitä he olivat odottaneet ja pitivät siellä olostaan.

Seuraavalla kysymyksellä tiedusteltiin, suosittelisivatko haasteltavat harjoittelua tai vaihto-opiskelua Venäjällä muille opiskelijoille. Kaikki neljätoista vastaajaa suosittelisivat lähtemään Venäjälle, jos siihen on mahdollisuus ja löytyy kiinnostusta kieltä ja kulttuuria kohtaan. Pietaria ja Moskovaa keuhettiin kaupunkina suuresti ja niistä löytyy paljon tekemistä vapaa-ajalle. Kielitaitoa pidettiin melkein ehdottomana edellytyksenä, jotta ajasta Venäjällä saisi mahdollisimman paljon irti ja sen kehittämisen on helpointa juuri Venäjällä. Moni kehotti myös varautumaan henkisesti erilaiseen kulttuuriin, sillä yleensä ulkomaille mentäessä moni asia voi tulla yllätyksenä. Kuten eräs haasteltava totesi: "Siperia opettaa.."

Neljästoista kysymys selvitti haasteltavien oppimia asioita Venäjällä ja kokivatko he hyötävänsä oppimastaan. Jokainen heistä kertoi oppineensa paljon asioita, etenkin kielitaidon kehittäminen oli monelle se tärkein asia Venäjällä olon aikana. Lähes kaikki vastaajat kertoivat oppineensa paljon myös venäläisestä kulttuurista ja siellä toimimisesta. Työharjoittelussa olleet henkilöt (6) kertoivat oppineensa tietenkin asioita venäläisestä työkulttuurista ja heidän harjoitteluunsa liittyvistä työtehtävistä. Muutama henkilö kertoi myös oppineensa pärjäämään paremmin omillaan ja he itsenäistyvät paljon oleskelunsa aikana. Moni mainitsi myös uskovansa, että kaikesta kokemasta ja oppimasta on paljon hyötyä tulevaisuudessa, sekä työelämässä että elämässä yleensä. Opiskelijavaihdossa olleista muutama mainitsi myös oppineensa paljon muista kulttuureista, sillä he tapasivat paljon muiden maiden vaihto-opiskelijoita ja näin heidän tilannetajunsa kansainvälisessä ympäristössä kehittyi.

Viimeisillä kysymyksillä tiedusteltiin asioita, jotka erityisesti jäivät haasteltavien mieleen Venäjältä, sekä lähtisivätkö he sinne uudelleen harjoittelemaan tai vaihto-opiskelemaan. Vastauksissa toistuivat muun muassa hyvä ruoka, ihmisten ystävällisyys ja lämmin ilmapiiri. Pietaria keuhuttiin kaupunkina suuresti sen kauneuden, nähtävyyksien ja miljoonakaupungin vilskeen vuoksi. Etenkin kesällä sen kauneus ja viihtyisyys tulivat hyvin esiin. Moni vastanneista arvosti uusia solmittuja ystävyysuhteita Venäjällä ja he pitävät edelleen yhteyttä näihin uusiin tuttavuuksiin. Kulttuurin erilaisuudesta oli jollekin jäänyt mieleen esimerkiksi hetkessä eläminen ja tietynlainen huolettomuus sekä epäjärjestelmällisyys. Kysyttäessä sitä, lähtisivätkö he uudelleen Venäjälle opiskelemaan tai harjoittelemaan, saatiin paljon erilaisia vastauksia ja näkökulmia. Vastanneista suurin osa olisi valmis lähtemään uudelleen harjoitteluun tai opiskelemaan mutta heistä viisi henkilöä lähtisi ainoastaan palkkatyöhön tai työharjoitteluun opiskelun sijasta. Tämä johtuu siitä, että monella heistä ei ole enää opintoja jäljellä tai he ovat mahdollisesti jo valmistuneet. Muutama vastanneista oli hieman epävarma tuntemuksistaan ja he lähtisivät opiskelun tai harjoittelun sijasta mieluummin turisteina Venäjälle uudestaan.

Pohdintaa kokemuksista

Tämä laadullinen kysely oli hyödyllistä tehdä, sillä se antaa paljon arvokasta ja ajankohtaista tietoa Venäjistä, siellä asuvista ihmisistä ja siellä asumisesta. Median antama kuva maasta ja sen valtiopoliitikasta ei kerro totuutta tavallisten ihmisten elämästä ja arjesta Venäjällä. Siksi nämä suomalaisten opiskelijoiden kokemukset on tärkeää jakaa muille, jotta uusia arvokkaita kokemuksia voisi syntyä jatkossakin. Haastateltavien opiskelijoiden kokemukset ja käsitykset Venäjästä olivat melko samankaltaisia kuin opinnäytetyön tekijöillä. Kokemukset olivat pääasiassa positiivisia omien pienien vivahteiden kera, sillä aina ulkomailla ollessa kohtaa kulttuurieroista johtuvia vaikeuksia tai väärinkäsityksiä, jotka korjaantuvat kyllä ajan kanssa kun oppii tuntemaan kulttuuria ja sen ominaispiirteitä. Näistä vastauksista on todennäköisesti paljon hyötyä monelle opiskelijalle, joka pohtii Venäjälle lähtemistä. Toki kokemuksia ei voida yleistää vastausten vähäisen määrän vuoksi, sillä 14 ihmisen kokemukset ovat pieni osa siellä olleiden opiskelijoiden määrästä vuosittain. Ne kuitenkin antavat suuntaa siitä, mitä kaikkea Venäjällä asuminen, opiskelu ja työskentely ovat ja kuinka paljon ne antavat ja hyödyttävät tulevaisuutta.

4.5 Omat kokemukset

Sokos Hotels on suomalainen hotelliketju, joihin kuuluu yli 50 hotellia Suomessa, Tallinnassa ja Pietarissa. Hotellit on rakennettu kaupunkien keskeisille paikoille, lähelle hyviä liikenneyhteyksiä ja harrastusmahdollisuuksia. Sokos Hotellit toimivat osana S-ryhmää, joten S-etukortilla saa hotelleista asiakasomistajaetuja. (S-kanava 2015.)

Sokos Hotellit tekivät historiansa suurimman brändiuudistuksen erottuakseen edukseen kilpailijoistaan ja huomioidakseen paremmin sekä vapaa-ajan matkailijat, että liikematkailijat. Sokos Hotellit haluavat tarjota asiakkailleen yksilöllistä palvelua, joten he jakoivat hotellinsa kolmeen eri hotellityyppiin. Solo-Hotellit tarjoavat persoonallisen ilmeen lisäksi ainutlaatuista ja laadukasta palvelua. Solo-brändi on Sokos Hotellien kehitetty brändi, joka pyrkii tarjoamaan elämyksellisiä kokemuksia. Break-hotellit on suunnattu vapaa-ajan matkailijoille ja lapsiperheille. Ne sijaitsevat yleensä lähellä hyviä harrastusmahdollisuuksia ja pyrkivät tarjoamaan asiakkailleen iloa ja energiaa. Original-Hotelleissa korostuu hotellin paikkakunnalle ominaiset piirteet, sekä sydämellinen palvelu. Original-Hotellit on rakennettu keskeiselle sijainnille, jonne esimerkiksi liikematkailijoiden on helppo saapua. (Matkaviikko 2013.)

Pietarissa on kolme eri Sokos Hotellia, Original Sokos Hotel Olympia Garden, Solo Sokos Hotel Palace Bridge ja Solo Sokos Hotel Vasilievsky. Ne työllistävät Pietarissa noin 200 henkeä. Harjoittelun aikana työskentelimme kaikissa kolmessa Pietarin Sokos Hotelleissa.

Original Sokos Hotel Olympia Garden

Kotoisa Original Olympia Garden sijaitsee keskustan läheisyydessä, historiallisessa kaupunginosassa lähellä suurta Moskovski prospekt-katua. Hotellia ympäröi kaunis puisto, joka antaa suojaa suurkaupungin vilскеeltä ja luo rauhallisuutta majoittumiseen. Huoneista löytyvät ilmastointi sekä langaton laajakaistayhteys. Sisustus tuo esiin suomalaisen designin parhaat puolet. (Sokos Hotels 2015a.)

Hotellilta on hyvät kulkuyhteydet, sillä läheinen metroasema Tehnologichesky Institute on vain viiden minuutin kävelymatkan päässä ja kansainvälinen Pulkovon lentokenttä on 15 kilometrin päässä hyvien yhteyksien varrella. Suomen rautatieasema ja myös Moskovaan lähtevien junien asema ovat helposti saavutettavissa. Hotellin concierge-palvelu auttaa matkojen suunnittelussa ja ammattitaitoiset kuljettajat vievät turvallisesti määränpään. (Sokos Hotels 2015a.)

Hotellissa on ruokaravintola Fransmanni, jossa myös tarjoillaan kattava aamiainen venäläisine herkkuineen. Lisäksi löytyy Sports' Bar 84- pubi, joka on tunnelmallinen kohtaamispaikka ja siellä voi nauttia urheiluteemasta katsomalla otteluita ja tilata myös pientä purtavaa tai tulla vain lasilliselle. Kesäisin molemmilla ravintoloilla on terassit puiston puolella ja niissä voi nauttia kauniista säästä ja ruokailla. Hotellista löytyy myös 14 monikäyttöistä ja laadukasta kokoustilaa, jotka löytyvät yhdestä kerroksesta heti ravintolasalin yläpuolelta, puistomaisemista. Ne soveltuvat pienistä kokouksista jopa 350 hengen tilaisuuksiin. Hotellin pohjakerroksesta löytyvät hyvin varusteltu kuntosali sekä saunatilat naisille ja miehille. (Sokos Hotels 2015a.)

KUVA 1. Original Sokos Hotel Olympia Garden (Sokos Hotels 2015a).

Solo Sokos Hotel Palace Bridge

Solo Sokos Hotel Palace Bridge on viiden tähden luksus hotelli, joka tarjoaa elämyksiä historiallisella Vasilinsaarella Pietarissa. Hotelli on saanut nimensä lähellä sijaitsevasta kuuluisasta Palatsisillasta, jota pitkin Vasilinsaarelle pääsee. Hotellilta kävelymatkan päässä sijaitsevat useat Pietarin päänähtävyydet kuten, Eremitaasi, Iisakin kirkko ja Palatsin aukio. (Sokos Hotels 2015b.)

Solo Sokos Hotel Palace Bridge hotellissa on nähtävillä vaikutteita Pietarin uudesta, sekä historiallisesta puolesta. Huoneet ovat tilavia ja ne on sisustettu huolella Pietarilaista tyyliä mukailten. Kylpyhuoneissa on runsaasti tilaa ja sadevesisuihkut. (Sokos Hotels 2015b.)

Hotellin historialliset puitteet ulottuvat 1800-luvun puoleen väliin, jolloin rakennus on toiminut Eli-seyev kauppiassuvun viinikellarina. Nykyään nämä holvikaaret kätkevät sisälleen ensiluokkaisen rentoutumis- ja vapaa-ajan keskuksen Solo Hotel Palace Bridgen. Hotellista löytyvät muun muassa vapaa-ajan keskuksset Lady Line ja EasyFit, sekä roomalaistyylinen kylpyläosasto, josta löytyy monipuolinen saunamaailma. Makuelämyksiä hotellissa tarjoavat ravintola Sevilla, sekä pimeä elämysruokaravintola Dans Le Noir?. (Sokos Hotels 2015b.)

Hotelli tarjoaa myös erinomaiset tilat kokouksien ja kongressien järjestämiseen, jonne mahtuu jopa 350 henkeä. Solo Sokos Hotel Palace Bridge on valittu yhdeksi parhaaksi pietarilaiseksi kongressi hotelliksi. (Sokos Hotels 2015b.)

KUVA 2. Solo Sokos Hotel Palace Bridge (Sokos Hotels 2015b).

Solo Sokos Hotel Vasilievsky

Solo Sokos Hotel Vasilievsky on neljän tähden design-hotelli ja se sijaitsee Pietarin historiallisessa keskuksessa Vasilinsaarella, lähellä Neva-jokea. Hotellissa ja sen ympäristössä on nähtävillä Pietarilaista taidetta ja kulttuurihistoriallista perinnettä. Maailmankuulu Mikhailovskin teatteri tekee hotellin kanssa yhteistyötä, joten esimerkiksi teatterilippujen varaaminen balettiin onnistuu hotellista käsin. Vasilievsky tarjoaa majoittumista persoonallisissa hotellihuoneissaan. Jokaisissa huoneissa on pehmeät sängyt, automaattinen ilmastointi ja modernia tekniikkaa. (Sokos Hotels 2015c.)

Hotellista löytyy Repin Lounge-ravintola ja baari, jotka tarjoavat makunautintoja asiakkailleen. Ravintolasta ja baarista löytyy kansainvälisten makunautintojen lisäksi aitoja venäläisen keittiön klassikkoja. Hotellin yhteydestä löytyy myös irlantilais-tyylinen 8th Line Pub, joka tarjoaa viihdettä etenkin kaikille urheilun ystäville, mutta myös muille hotellin asiakkaille. (Sokos Hotels 2015c.)

KUVA 3. Solo Sokos Hotel Vasilievsky (Sokos Hotels 2015c).

Syventävä harjoittelu on osa Savonia-ammattikorkeakoulun opintoja, joka kuuluu osana hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelmaan. Syventävän harjoittelun tavoitteina on kehittää opiskelijan ammatillista osaamista ja laajentaa asiantuntemusta työtehtävissä jotka liittyvät toimintojen suunnitteluun, toteutukseen, kehittämiseen, johtamiseen ja arviointiin. Opiskelijan tulee havainnoida harjoittelun aikana harjoitteluorganisaation toimintaa ja sen menestystekijöitä. Syventävän harjoittelun laajuus on 15 opintopistettä eli 400 tuntia ja se on mahdollista suorittaa aikaisintaan toisen opiskeluvuoden jälkeen. Harjoittelun jälkeen opiskelijan tulee osallistua harjoitteluseminaariin, jossa hän esittelee harjoitteluorganisaation ja kertoo kokemuksistaan siellä. Ulkomailla suoritettu harjoittelu tukee opiskelijan kielitaidon kehittymistä, sekä ammatillisen osaamisen laajentumista. (Restonomiopiskelijän harjoitteluohjeet 2015.)

Idea syventävän harjoittelun tekemiseen Venäjällä lähti syksyllä 2013 harjoitteluvastaavamme ehdotuksesta, kun pohdimme harjoittelun tekemistä ulkomailla. Aluksi ajatus Venäjälle lähtemisestä tuntui pelottavalta ja tyrmäsimme ehdotuksen omien ennakkoluulojemme takia. Myöhemmin syksyllä pohdimme asiaa uudelleen ja oitimme selvää mitä Venäjälle lähteminen vaatisi, sekä tutustuimme mahdollisiin harjoittelupaikkoihin. Huomattuamme Venäjällä olevan suomalaisen hotelliketjuun kuuluvia Sokos Hotelleja, harjoittelu Venäjällä alkoi tuntua potentiaaliselta vaihtoehdolta. Sokos Hotellit tuntuivat turvalliselta ja tutulta vaihtoehdolta, koska hotellinjohto on suomalainen ja työkielenä on venäjän lisäksi englanti. Olimme molemmat opiskelleet venäjän kieltä aiemmin, joten kielitaidon kehittäminen kansainvälisessä työympäristössä motivoi meitä lähtemään Venäjälle.

Syventävän harjoittelun suunnittelu alkoi todenteolla vuoden 2014 alussa, kun lähetimme hakemukset ja ansioluettelot Sokos Hotelleille Pietariin. Saatuaamme hyväksytyt vastaukset Sokos Hotelleilta jatkoimme harjoittelun suunnittelua yhdessä harjoitteluvastaavamme kanssa. Hoidettavia käytännön asioita oli todella paljon ja niiden hoitaminen vei paljon aikaa muiden koulutöiden ohella. Jouduimme ottamaan itse asioista todella paljon selvää, koska koulutuslaltamme ei ole aikaisemmin ollut harjoittelijoita Venäjällä.

Pietariin lähdön varmistuttua odottelimme virallisia kutsuja viisumihakemusta varten Savonia-ammattikorkeakoulun yhteistyö yliopisto UNECON:lta, jonka asuntolasta saimme myös majoituksen kesän ajaksi. Virallisten kutsujen saavuttua teimme viisumihakemukset opiskelijaviisumiin. Sitä varten tarvitsimme passikuvia, matkavakuutustodistukset, sekä HIV-testien tulokset. Hoidimme myös tarvittavat rokotukset ajan tasalle, sekä teimme lukuisia muita matkavalmisteluja.

Vaikka Venäjälle lähtö pelotti ja arvelutti meitä, halusimme päästä kehittämään venäjän kielen taitoamme ja lisätä venäjän kulttuurituntemustamme. Mielestämme venäjän kielen taito on alallamme erityisen tärkeää, koska venäläisiä asiakkaita on etenkin Itä-Suomen alueella runsaasti ja läheskään kaikki venäläiset eivät osaa puhua englantia. Venäjä maana tuntui meistä vieraalta, mutta erittäin mielenkiintoiselta. Halusimme kohdata omat ennakoasenteemme ja päästä näkemään mitä Venäjä todellisuudessa on.

Pääsimme lähtemään Pietariin kesäkuun alussa ja matkustimme sinne kätevästi suoraan junalla. Ensimmäisten päivien aikana tutustuimme kaupunkiin ja hoidimme käytännön asioita. Aloitimme työt Sokos Hotelleilla muutaman päivän sisällä saapumisestamme. Harjoittelupaikoillamme tapahtui viime hetken muutoksia, sillä alun perin meidän piti työskennellä yhdessä pelkästään Palace Bridge- hotellissa, mutta lopputuloksena työskentelimme myös kahdessa muussa Sokos Hotellissa. Palace Bridge-hotellissa työskentelimme yhdessä kahtena päivänä viikossa, työskennellen Sevilla-ravintolassa aamupalalla ja lounaalla. Saimme myös tehdä siellä muutaman iltavuoron, jossa harjoittelimme a la carte- tarjoilua. Kolmena päivänä viikossa työskentelimme erillämme, toinen meistä työskenteli Vasilievsky- hotellissa ja toinen Olympia Garden- hotellissa. Näissä hotelleissa teimme vastaanottovirkailijan työtehtäviä.

Tutustuimme Pietariin nopeasti ja tunsimme olomme kotoisaksi riippumatta suurkaupungin hektisyydestä. Vapaapäivinä tutustuimme kaupungin lukuisiin historiallisiin nähtävyyksiin ja kulttuuriin, sekä nautimme perinteisiä venäläisiä herkkuja, vodkaa unohtamatta. Venäläiset ihmiset olivat yhtä avoimia ja vieraanvaraisia, kuin mitä kirjoissa ja oppaissa on kerrottu. Monet venäläiset, jotkut aivan tuntemattomatkin, olivat hyvin avuliaita meitä kohtaan ja esimerkiksi neuvoivat meitä todella ystävällisesti monissa käytännön asioissa. Myös yliopiston asunnolla meidät otettiin hyvin vastaan ja tutustuimme moniin siellä asuviin vaihto-opiskelijoihin. Viihdyimme erittäin hyvin Pietarissa, vaikka kohtasimme useita vastoinkäymisiä esimerkiksi kielellisistä ongelmista sekä kulttuurin erilaisuudesta johtuen. Positiivisella ja reippaalla asenteella pärjäsimme kuitenkin moitteettomasti ja sopeuduimme ajan kanssa venäläiseen elämäntyyliin. Opimme arvostamaan oman maamme asioita, jotka kaikki eivät olleet Venäjällä niin itsestäänselvyksiä, kuten esimerkiksi sopivalla paineella tuleva lämmin vesi suihkussa tai asioiden hoituminen ja aikatauluista kiinnittäminen.

Harjoittelumme Venäjällä sujui pääosin hyvin ja antoisasti, joitakin pieniä kommunikointiongelmia lukuun ottamatta. Mitkään ongelmat eivät olleet ylitse pääsemättömiä, sillä kummankin osapuolen tulee ymmärtää kulttuurillisista eroavaisuuksista johtuvia väärinkäsityksiä. Huomasimme eroavaisuuksia suomalaisen ja venäläisen kulttuurin välillä myös työskentelytavoissa, sillä Suomessa on totuttu tekemään työt ahkerasti ja huolellisesti työnormien mukaisesti. Venäjällä työskentely on leppoisampaa, eikä työhön suhtauduta niin määrätietoisesti, kuin Suomessa. Venäjällä työskentely eroaa paljon Suomesta myös työtehtävien osalta, sillä jokaiseen pieneenkin työtehtävään on palkattu oma työntekijä. Esimerkiksi ravintolassa voi olla erikseen astioiden kerääjä, tiskaaja ja tarjoilija, kun taas Suomessa tarjoilija tekee usein kaikki nämä työtehtävät. Palvelukulttuuri Venäjällä on paljon jäykempää, eikä hymyillä tuntemattomille ihmisille, edes asiakaspalvelutilanteissa. Saimmekin itse paljon positiivista palautetta iloisesta palveluasenteestamme kansainvälisiltä asiakkailta. Venäjällä työkaverit ovat monesti läheisempiä keskenään kuin Suomessa, sillä he viettävät paljon vapaa-aikaa yhdessä ja he pitävät toisiaan suurella arvolla muutenkin kuin työkaverin roolissa. Viihdyimme hyvin venäläisessä työilmapiirissä, sekä pidimme paljon Venäjällä työskentelystä. Harjoittelu Venäjällä oli opettavainen ja ainutlaatuinen kokemus, jota voimme ja olemmekin lämpimästi suositelleet kaikille Venäjältä kiinnostuneille.

KUVA 4. Työharjoittelussa Sevilla-ravintolassa (Airaksinen, Markkanen 2014–07.)

5 DISCOVER RUSSIA – OPAS VENÄJÄLLE HARJOITTELUUN LÄHTEVILLE

Idea harjoitteluoppaan tekemisestä lähti syksyllä 2014, kun lähdimme pohtimaan miten voisimme hyödyntää kesän aikana suorittamaamme harjoittelua Venäjällä opinnäytetyön tekemisessä. Suunnitelimme yhdessä opinnäytetyönohjaajamme kanssa aihetta ja rajasimme sen meille sopivaksi. Halusimme kehittää koulumme harjoitteluprosessin toimintaa, joten työmme toimeksiantajaksi muodostui Savonia-ammattikorkeakoulu.

5.1 Oppaan suunnittelu

Saimme melko vapaat kädet oppaan tekemiseen toimeksiantajaltamme, joten saimme itse suunnitella oppaasta omannäköisemme. Lähtökohtana oppaalle oli siis oma harjoittelumme Venäjällä, koska havaitsimme että tämänkaltaiselle oppaalle olisi tarvetta ja se helpottaisi harjoitteluprosessia kokonaisuudessaan. Halusimme luoda tuotteen, joka on käytännöllinen ja josta on hyötyä toimeksiantajallemme sekä muille opiskelijoille.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys ja tehdyt selvitykset toimivat pohjana suunnitellulle oppaalle, sillä sen avulla lukija saa tietoa Venäjästä, sen kulttuurista ja ihmisten toimintatavoista. Opas erottuu muista oppaista, sillä vastaavanlaista harjoitteluopasta ei ole aikaisemmin tehty. Sen on tarkoitus antaa tietoa ja opastaa, sekä kannustaa opiskelijoita lähtemään Venäjälle.

Huomasimme oman harjoittelumme kautta, että Venäjän harjoitteluprosessi tarvitsee kehitystä ja selkeyttä, jotta opiskelijoilla on matalampi kynnys lähteä Venäjälle. Oppaan tarkoituksena on helpottaa asioiden selvittämistä ja järjestelyjen tekemistä ennen varsinaista harjoittelua. Opas antaa käytännön vinkkejä niin harjoitteluun kuin Venäjällä olemiseen.

5.2 Oppaan toteutus

Aloitimme oppaan toteuttamisen pohtimalla mahdollisia kohderyhmiä, joita harjoittelu koskisi. Oppaan pohjustusta varten teimme kaksi kyselyä, joiden tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden kokemuksia Venäjältä ja kiinnostusta sinne lähtemistä kohtaan. Suuntasimme oppaan ainoastaan Venäjälle lähteville harjoittelijoille rajataksemme työn selkeästi. Katsoimme mallia muista aikaisemmin julkaistuista oppaista ja lähdimme suunnittelemaan omaa opastamme niiden pohjalta. Pohdimme yhdessä toimeksiantajamme kanssa mitä kaikkea harjoitteluoppaan tulisi sisältää ja minkälainen informaatio olisi kaikista hyödyllisintä harjoittelun kannalta.

Kyselyjen vastausten pohjalta saimme tarvittavaa tietoa oppaan tekemistä varten, sekä varmuuden että opas ja opinnäytetyö tulevat todellakin tarpeeseen. Teimme oppaan Savonian valmiiseen raportointipohjaan ja muutimme sen PDF-muotoon, sillä oppaan on tarkoitus olla sähköisesti helposti opiskelijoiden saatavilla. Oppaseen on koottu kaikki Venäjän harjoittelun kannalta tärkeimmät ja

hyödyllisimmät asiat. Halusimme luoda oppaasta selkeän ja helposti luettavan kokonaisuuden, josta tieto löytyy kätevästi ja sitä on helppo päivittää tulevaisuudessa.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuten jo aikaisemmin on mainittu, Venäjä on useille suomalaisille pelottava ja vieras asia ja monella meistä on suuria, usein opittuja ennakkoluuloja venäläisiä kohtaan. Oma Venäjä-kiinnostuksemme on lähtenyt halusta oppia venäjän kieltä, joka on hyödyllinen etenkin opiskelemallamme matkailu- ja ravitsemisalalla. Kumpikaan meistä ei ole ollut ennen Pietarissa suoritettua harjoittelua kovinkaan paljon tekemisissä venäläisten kanssa, joten yksi syy Venäjälle lähtemiseen oli nähdä mitä Venäjä todellisuudessa on. Halusimme oppia venäjän kieltä lisää ja tutustua venäläisiin ihmisiin, sekä kulttuuriin. Venäjältä palattuamme halusimme että myös muut Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat lähtisivät sinne harjoitteluun, joten päätimme rakentaa opinnäytetyömme tämän aiheen pohjalta. Aiheeksemme muodostui toiminnallinen opinnäytetyö, jonka päätuotoksena oli harjoitteluopas, joka edistäisi Venäjälle harjoitteluun lähtemistä.

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli laaja ja monipuolinen prosessi, joka vei paljon aikaa. Aloitimme opinnäytetyön tekemisen hankkimalla erilaista kirjallisuutta teoriaosuuksia varten. Jaoimme teoriaosuuden puoliksi siten, että toinen meistä kirjoitti suomalaisesta ja venäläisestä kulttuurista ja toinen venäläisestä liiketoimintakulttuurista. Sen jälkeen teimme kyselyt Webropolilla opiskelijoille. Tausta-aineiston kokoaminen-osuudessa käsitelimme laadullisen ja määrällisen tutkimuksien teoriaa, analysoimme kyselyistä saadut vastaukset ja kerroimme havainnoiden omista kokemuksistamme Venäjällä. Molempiin tekemiimme kyselyihin saimme melko vähän vastauksia, joten tutkimustulokset ovat suuntaa antavia eikä niitä voida yleistää. Jälkeenpäin ajateltuna olisimme voineet tehdä ensimmäisen kyselyn kaikille Savonian ensimmäisen vuoden opiskelijoille, jotta olisimme saaneet enemmän vastauksia ja laajemman tutkimustuloksen. Kyselyt olivat kuitenkin hyödyllistä tehdä, sillä ne auttoivat työmme päätuotoksen eli oppaan tekemisessä ja niiden avulla saimme hankittua arvokasta tietoa työmme toimeksiantajalle Savonia-ammattikorkeakoululle.

Käytimme opinnäytetyössämme monipuolisesti eri lähteitä, jotta saimme luotua työhömmme kattavan teoreettisen viitekehyksen, joka tutustuttaa lukijan tyypillisiin venäläisiin piirteisiin ja toimintatapoihin. Kerroimme myös venäläisestä liiketoimintakulttuurista, jonka on tarkoitus auttaa etenkin Venäjälle työharjoitteluun meneviä opiskelijoita hahmottamaan miten venäläiset käyttäytyvät työelämässä. Opinnäytetyön neljäs osuus: Tausta-aineiston kokoaminen, oli vaativaa mutta monipuolista tehdä. Osion tekeminen kesti odotettua kauemmin, koska kyselyjen tekeminen, vastausten odottelu sekä analysointi olivat runsaasti aikaa vieviä prosesseja. Onneksi kuitenkin aloitimme kyselyjen suunnittelun ja tekemisen ajoissa, jotta saimme tehtyä myös muut opinnäytetyön osiot huolella. Omista kokemuksista kirjoittaminen oli varmasti työn helpoin osuus, johon saimme kertoa mitä olimme Venäjällä harjoittelussa ja vapaa-ajalla kokeneet sekä oppineet.

Päätuotoksen, eli oppaan suunnitteluprosessin aloitimme pohtimalla, mitä harjoittelun kannalta olennaista oppaan tulee sisältää. Toimeksiantajallamme ei ollut sen suurempia vaatimuksia oppaan

sisällön suhteen, joten loimme oppaan Venäjä-harjoittelun kehitystarpeiden mukaisesti. Katsoimme tekemäämme oppaaseen vinkkejä aikaisemmin laadituista vastaavanlaisista oppaista sekä muistelimme omaa harjoitteluaamme, mitä asioita silloin pohdimme ja mitä meidän olisi tarvinnut tietää ennen varsinaisen harjoittelun alkamista. Teimme oppaan sähköiseen muotoon, jotta se on helposti opiskelijoiden saatavissa ja sitä voidaan tarvittaessa vaivattomasti myös päivittää. Oppaan tekeminen oli mielenkiintoinen ja opettavainen prosessi, johon panostimme huolella. Oppaasta tuli teki- jöidensä näköinen, käytännönläheinen ja selkeä, jonka lopputulokseen olemme tyytyväisiä.

Opiskelijoille tehtyjen kyselyjen avulla saimme tärkeää tietoa opinnäytetyötämme varten ja opimme tutkimusmenetelmistä sekä tutkijan roolissa toimimista entistä paremmin. Webropolin avulla kyselyt oli melko helppo toteuttaa, koska olimme käyttäneet vastaavaa ohjelmaa aikaisemminkin koulussa. Teoreettista osaa tehdessä huomasimme joidenkin kirjallisten lähteiden olevan hiukan vanhoja, mutta niissä oleva tieto oli mielestämme täysin sovellettavissa myös nykypäivän kulttuurillisiin eroavaisuuksiin. Omien kokemusiemme pohjalta osasimme suhtautua saatuun tietoon kriittisesti ja pyrimme antamaan Venäjästä mahdollisimman totuuden mukaisen kuvan stereotyyppisin viittein.

Opinnäytetyön tekemisen jälkeen lopputuloksia arvioidessa voidaan sanoa, että koko prosessi on ollut rankka, mutta opettavainen. Alussa työn rajaaminen tuotti hieman päänvaivaa, mutta kun keskustelimme yhdessä ohjaavan opettajamme kanssa, työlle muodostui selkeä runko, jonka mukaan toteutimme työn. Jos työ tehtäisiin uudelleen, tehtäisi se varmasti eri tavalla kuin miten nyt olemme tehneet. Suunnittelisimme omaa ajankäyttöämme varmasti paremmin, sillä opinnäytetyön tekeminen on vienyt runsaasti molempien aikaa koulun ja töiden ohessa, mutta työn lopputulokseen voimme olla täysin tyytyväisiä. Saimme tehtyä työn josta on hyötyä niin toimeksiantajallemme kuin Venäjälle harjoitteluun lähteville opiskelijoille. Toki opinnäytetyöstämme voi olla hyötyä myös muille sidosryhmille, kuten esimerkiksi Venäjän kulttuurista kiinnostuneille. Kaiken kaikkiaan työn tekeminen oli erityisen antoisaa, koska valitsemamme aihe oli mielenkiintoinen ja hyödyllinen.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

AIRAKSINEN, Heini ja MARKKANEN, Marianne 2014. Kuva 4 [valokuva].

BUURI, Heli ja RATSCHINSKY, Larissa 2000. Suomen ja Venäjän väliset kulttuurierot ja niiden vaikutus liike-elämään. Sarja B: Oppimateriaaleja. 2. uudistettu painos. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja. Helsinki: Gummerus.

FRISK, Outi ja TULKKI, Heikki 2005. Kulttuuriavain. 1.painos. Helsinki: Otava.

HAAPANIEMI, Mira, MOIJANEN, Maisa ja MURADJAN, Kirsi 2003. Tak ili kak – Venäläistä tapakulttuuriasuomalaisille. 1. painos. Helsinki: Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys ry. Multiprint Oy.

HELKAMA, Klaus 2015. Suomalaisten arvot: mikä meille on oikeasti tärkeää? Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

THE HOFSTEDE CENTRE 2015a. Geert Hofstede. [viitattu 2015-03-16.] Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/geert-hofstede.html>

THE HOFSTEDE CENTRE 2015b. National Culture. [viitattu 2015-03-16.] Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/national-culture.html>

THE HOFSTEDE CENTRE 2015c. Cultural Tools: Country Comparison: Finland. [viitattu 2015-03-16.] Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/finland.html>

THE HOFSTEDE CENTRE 2015d. Cultural Tools: Country Comparison: Russia. [viitattu 2015-03-2016.] Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/russia.html>

HOFSTEDE, Geert s.a. Dimensions of National Cultures. [viitattu 2015-03-28.] Saatavissa: <http://geerthofstede.nl/dimensions-of-national-cultures>

HOFSTEDE, Geert 1993. Kulttuurit ja organisaatiot: Mielen ohjelmointi. Helsinki: WSOY.

INFOPANKKI 2014. Suomalainen tapakulttuuri. [viitattu 2015-03-31.] Saatavissa: <http://www.infopankki.fi/fi/tietoa-suomesta/perustietoa-suomesta/kulttuurit-ja-uskonnot-suomessa/suomalainen-tapakulttuuri>

LEWIS, Richard D. 2006. When cultures collide. Leading across cultures. Third edition. London: Nicholas Brealey Publishing.

MATKAVIIKKO 2013. Mittava brändiuudistus: Solo, Break, Original by Sokos Hotels. [viitattu 2015-04-02.] Saatavissa: http://www.matkaviikko.fi/uutiset_nayta_uutinen.php?id=4686&off=0

MIKLUHA, Arja. 1998. Kommunikointi eri maissa. Jyväskylä: Gummerus. Kirjapaino Oy.

MIKLUHA, Arja. 2000. Lahjat ja liikelahjat eri maissa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

MIKLUHA, Arja. 1996. Työkulttuurit. Avain menestykseen kansainvälisessä liiketoiminnassa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

NURMINEN, Heikki. 2013a. Niin paljon kuuluu venäläiseen liikesuhteeseen. [viitattu 2015-03-28.] Saatavissa: <http://loimu.flamo.fi/2013/05/niin-paljon-kuuluu-venalaiseen-liikesuhteeseen/>

NURMINEN, Heikki. 2013b. Venäläinen aikakäsitys 2 – aikaan liittyvät sitoumukset. [viitattu 2015-04-01.] Saatavissa: <http://loimu.flamo.fi/2013/07/venalainen-aikakäsitys-2-aikaan-liittyvat-sitoumukset/>

PARIKKA, Outi 2007. Äiti-Venäjän aapinen. 1.painos. Jyväskylä: Atena.

PARTONEN, Timo 2007. Oonhan suomalainen. 1.painos. Hämeenlinna: Karisto.

PEUSSA, Margarita, RISSANEN, Katri, SÖDERHOLM, Aino, NILKKU, Heikki ja TERJAJEVA, Jelena 2005. Kulttuurit kasvokkain. Kesseli-hanke, Suomussalmen kunta. Kajaani: Kainuun Sanomat Oy Arkkipaino.

RESTONOMIOPISKELIJAN HARJOITTELUOHJEET 2015. [Verkkoaineisto.] Sijainti: Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulun Moodle [verkko-oppimisympäristö]. Harjoittelu (Resto)-kurssi.

S-KANAVA 2015. Sokos Hotels. [viitattu 2015-04-15.] Saatavissa: <https://www.s-kanava.fi/ketju/sokos-hotels/501>

SAVONIA 2015. Tutustu Savoniaan. Savonia-ammattikorkeakoulu. [viitattu 2015-04-30.] Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/tutustu-savoniaan>

SEPPÄNEN, Esa 2002. Avaran sielun anarkia. Voiko venäläisyyttä ymmärtää? Helsinki: Tammi.

SEPPÄNEN, Esa 2010. Venäjä: vanha tuttu vaan niin vieras. Suomen naapurikuvan todet, luulot, harhat. Helsinki: Tammi.

SEPPÄNEN, Esa 2014. Venäjä tienhaarassa. Helsinki: Art House.

SOKOS HOTELS 2015a. Original Sokos Hotel Olympia Garden. [viitattu 2015-04-12.] Saatavissa:
<https://www.sokoshotels.fi/fi/pietari/sokos-hotel-olympia-garden>

SOKOS HOTELS 2015b. Solo Sokos Hotel Palace Bridge. [viitattu 2015-04-12.] Saatavissa:
<https://www.sokoshotels.fi/fi/pietari/sokos-hotel-palace-bridge>

SOKOS HOTELS 2015c. Solo Sokos Hotel Vasilievsky. [viitattu 2015-04-12.] Saatavissa:
<https://www.sokoshotels.fi/fi/pietari/sokos-hotel-vasilievsky>

VALUES AND CULTURE 2015. [Verkkoaineisto.] Sijainti: Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulun Moodle [verkko-oppimisympäristö]. Consumer Behaviour of Russian Tourists- kurssi.

VIHAVAINEN, Timo 2006. Opas venäläisyyteen. Helsinki: Otava.

VILKKA, Hanna ja AIRAKSINEN, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

YRITYSSUOMI 2013. Yleistietoa Venäjistä. [viitattu 2015-03-18.] Saatavissa:
<https://www.yrityssuomi.fi/web/maatietoa-venajasta/yleistietoa-venajasta>

LIITE 1: KYSELYLOMAKE 1

Harjoittelu/vaihto-opiskelu Venäjällä

1. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies

2. Ikä *

- 18-20
- 21-24
- 25-30
- Yli 30

3. Koulutusala *

- Matkailu- ja ravitsemisala
- Liiketalous

4. Olisitko kiinnostunut lähtemään harjoitteluun/vaihtoon ulkomaille? *

- Kyllä
- Ei

5. Mikä näistä maista kiinnostaisi sinusta eniten, jos olisit lähdössä vaihtoon/harjoitteluun ulkomaille?

	1. tärkein	2. tärkein	3. tärkein
Espanja	☐	☐	☐
Saksa	☐	☐	☐
Venäjä	☐	☐	☐
Ranska	☐	☐	☐
USA	☐	☐	☐
joku muu, mikä? _____	☐	☐	☐

6. Oletko saanut mielestäsi riittävästi tietoa harjoittelu/vaihto-opiskelu mahdollisuuksista ulkomaille?*

Kyllä

Ei, miksi?

7. Harjoittelu/vaihto-opiskelu Venäjällä *

	ei lainkaan	vähän	jonkin verran	paljon	erittäin paljon
Kuinka paljon kiinnostaisi lähteä Venäjälle harjoitteluun/vaihtoon?	☐	☐	☐	☐	☐

8. Jos lähtisit Venäjälle opiskelemaan tai harjoitteluun, mitä mieltä kaverisi ja perheesi olisi sinun Venäjälle lähdestäsi?

9. Onko sinulla ennakkoluuloja Venäjää tai venäläisiä kohtaan, jos on niin mitä?

10. Oletko ollut tekemisissä venäläisten kanssa? Jos olet, niin millaisia kokemuksia sinulla on?

- Kyllä
 Ei

11. Millaisia kokemuksia?

12. Oletko opiskellut venäjän kieltä? *

- En ollenkaan
 Alle vuoden
 1-2 vuotta
 2-4 vuotta
 5 vuotta tai enemmän

13. Venäjän kieli työelämässä *

	Ei lain- kaan	Vähän tär- keänä	Jonkin verran	Tärkeänä	Erittäin tär- keänä
Kuinka tärkeänä koet venäjän kielen opiskelun työnsaannin kannalta?	☐	☐	☐	☐	☐

14. Oletko tyytyväinen Savonia-ammattikorkeakoulun venäjän kielen opintojaksojen tarjontaan? *

- Kyllä
 Ei, miksi?

15. Oletko tyytyväinen Savonia-ammattikorkeakoulun muihin Venäjä-opintojaksoihin? *

- Kyllä
 Ei, miksi?

16. Vaikuttaako nykyinen kansainvälinen tilanne sinun Venäjää koskeviin vastauksiisi? *

- Kyllä, miksi?

- Ei

LIITE 2: KYSELYLOMAKE 2

Harjoittelu/ vaihto-opiskelu Venäjällä

1. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies

2. Ikä *

- 18-20
- 21-24
- 25-30
- yli 30

3. Ammattikorkeakoulu *

- Savonia
- Karelia
- Laurea
- Saimaa

- Joku muu, mikä

4. Olitko harjoittelussa vai opiskelijavaihdossa Venäjällä ja missä siellä?**5. Kuinka kauan ja milloin olit Venäjällä?**

6. Mikä sai sinut lähtemään juuri Venäjälle ja saitko mielestäsi riittävästi infoa sinne lähtemisestä?

7. Miten asunto järjestyi Venäjältä ja koitko sen saamisen helpoksi?

8. Miten sopeuduit venäläiseen kulttuuriin?

9. Mitkä asiat venäläisessä kulttuurissa poikkesivat selvästi suomalaisesta kulttuurista?

10. Kuinka kauan olet opiskellut venäjän kieltä?

11. Venäjän kielen taito (päivittäinen asiointi, venäläisten kanssa kommunikointi, työharjoittelu)

Heikosti Kohtalaisesti Tyydyttävästi Hyvin Erinomaisesti

Miten koet pärjänneesi venäjän kielen taidollasi Venäjällä ollessasi?

12. Muuttuiko käsityksesi Venäjästä tai venäläisistä oleskelusi aikana tai sen jälkeen? Jos muuttui, niin miten?

13. Suositteletko harjoittelua/vaihto-opiskelua Venäjällä muille opiskelijoille?

14. Mitä opit Venäjän jakson aikana? Luuletko että oppimistasi asioista on hyötyä?

15. Mitkä asiat jäivät erityisesti mieleesi Venäjällä oleskelusta?

16. Lähtisitkö uudelleen Venäjälle opiskelemaan tai harjoittelemaan?